

izben vezette Szerbiának külügyeit és pedig 1872—1873 és 1876—1880 és utolsó izben az 1888-ik évben.

Legfontosabb diplomáciai működése azon évekre esett, midőn hazájának Törökország ellen viselt két sikertelen háborúja után, a berlini kongresszuson sikerült neki Szerbiának egy negyeddal több területnagyobbást biztosítani, mint milyent az oroszok által diktált sanstefanoi békekötés a szerbek részére szánt.

1880-ban Risztics visszalépett a kormányról s a Garasanin-féle haladó-pártiak vették át Szerbia államügyeinek vezetését. Ezeket nyolcz év múlva aliberális és radikális pártból kompromisszum által alakított kormány váltotta fel, mely kormányának Risztics rövid ideig miniszterelnöke volt. Mikor pedig kénytelen volt a kormányról visszalepni, Szerbia újabb történelmének megírásával foglalkozott.

Midőn Milán király erkölcsileg, politikailag és pénzügyileg oly annyira megbukott, hogy a trónról való lemondásra kellett szánnia magát, — ismét az oly sokszor kegyvesztett Risztics lett királyának ezen válságos pillanatokban bizalmas tanácsadója és lemondásának előkészítője.

Szerbiának jelenlegi új és nagyon is szabadelvű alkotmánya volt azon hid, melyen át Milán király átvonult — a magánéletbe, átengedvén fiát, országát a radikális áramlatnak, mely ellen más gátat nem tudott emelni, mint a Risztics-Protics-Bellimarkovics királyi regensséget.

A második regens Protics Szilárd tábornok, kinek Milán király megbízásából végzett kényes politikai missziói nem mindig részesültek hazája közvéleményének helyeslésében, de igen képzett, erélyes és vitéz katonának tartja mindenki, s régebben, mint Szerbiának hadügyminisztere, jelenleg pedig mint királyi regens, hivatása teljesítésében buzgó és ritka korrekt államférfiúnak bizonyult.

Protics Szilárd 1831 szept. 29-én, Pozsarevácban született. Az alsó gymnázium osztályait Belgrádban bevégezvén, 1848-ban önkényesen a szerb hadseregbe lépett, melyből aztán 1850-ben az újonnan alkotott belgrádi katonatiszt-képző akadémiába helyeztetett át. Ez akadémián tanulmányait kitünő eredménnyel bevégezvén, 1855-ben az állam költségén Poroszországba küldetett, s Berlinben a katonai mérnöki tanfolyamot hallgatta s azután mint szerb katonatiszt, egy ideig Danzigban, később pedig a belga hadsereg egy utász szakaszában hosszabb ideig szolgált. Külföldi tanulmányai és katonai gyakorlatai után a szerb hadsereg kebelébe visszatérvén, a katonai pályán gyorsan emelkedett s 1876-ban az első szerb-török háborúban Alekszinacz város és erősített környéke hősies védelméért, közvetlen a sumatováci csata után, tábornoknak nevezetett ki.

1873-ban Szerbia hadügyminisztere lett. E minőségében a szerb hadseregben sok hasznos reformot hozott meg. A többi közt beszüntette a hadseregben a testi fenytést, vagyis a botozás szegénytelen különféle neveit, mely alkalomból a testi fenytést Szerbiában általában megszüntették.

Szerbiának Törökország ellen másodikban viselt háborújában, 1877-ben, Protics mint a főhadparancsnokság tábornokának főnöke működött, s királyi a sikeres háború után nagy kitüntetésekkel halmozta el és fő udvari marsal-jává nevezte ki. E hivatalából Protics rövid idő múlva feltünő módon előbb Nisbe, később pedig Negotinba küldetett parancsnoknak, 1883-ban pedig nyugalmába helyeztetett.

De Szerbiában akkor már az állami viszonyok egyrészt a kormányon levő haladó-pártiak viselt dolgai, másrészt meg Milán király szomorú családi ügyei miatt az alkotmányos útról letérve,

odáig jutottak, hogy Milán király nem tudván, és talán nem is akarván a bonyolult helyzetből kiszabadulni, leköszönt és leköszönése előtt egykori bizalmas emberét, — a liberális Risztics mellé a konzervatív pártnak kiváló férfiát, — Protics Szilárd tábornokot második regenssé nevezte ki.

Protics irodalmilag is működött és pedig a történelmi és katonai szakirodalomban. A katonai irodalom terén kifejtett munkálkodásnak legkiválóbb alkotása Szerbia hadbíróági törvénykönyve és az utászszakaszok szolgálati szabályzata. A történelmi irodalomban becses műve Belgrád története 1427-től 1792 évig. Jelenleg egy nagyobb művön dolgozik, melyben Szerbia első és második felszabadítási harcának (1804 és 1815) történelmét adja elő.

BELLIMARKOVICS JÁNOS TÁBORNOK, a szerb királyi regensségh harmadik tagja, hazájának újabb átalakulásában mint politikus és mint hadvezér szintén kiváló szerepet játszott. Politikai téren érdemeket szerzett magának, mint az Obrenovics-dinasztiának egyik legbuzgóbb és legerélyesebb híve, a kinek a száműzött Obrenovics Milos és Mihály fejedelmek 1858-ban történt visszahívása előkészítésében nagy része volt.

A katonai pályán gyorsan emelkedett és 1868-ban hadügyminiszter lett. Ebbeli állásában Szerbia akkori 70,000 főnyi hadseregének teljes felszerelését vitte véghez, és ily módon azt képessé tette az 1876. és 1877. évi háborúk viselésére. Midőn 1876-ban Szerbia és Montenegro között a szövetség megkötött és a két kis szerb állam harca a nagy és még mindig hatalmas Törökország ellen elkezdődött, Bellimarkovics Miklós montenegrói fejedelem táborába küldetett, mint Szerbia képviselője és ott maradván az egész hadjárat alatt, a harcokban, mint egy nagyobb szakaszának parancsnoka vett részt. Ez idő alatt nemcsak ügyes diplomatának, hanem oly jeles katonának is bizonyult, hogy Miklós fejedelem a kis ország legnagyobb kitüntetésével, az Obilics-féle diszjektivnyel tüntette ki.

Midőn Bellimarkovics 1877-ben Szerbiába visszatért, közvetlenül a második szerb-török háború előtt a sumadijai hadosztály parancsnokává nevezték ki. E hadosztályát csakis úgy tudta a harcra vezetni, hogy előbb nagy erélyvel és ügyességgel a topolai lázadással végezt.

1877 december második felében Bellimarkovics az egész szerb hadseregnek, mely Szerbia délkeleti határain volt összpontosítva, fővezényletével bizott meg és azt rövid idő alatt egyik győzelmes csatából a másikba vezette.

Bellimarkovics vezénylete alatt a szerb hadsereg bevette Pirot, Nis és Vránya városokat és az erődítményeket és már messze behatolt a szerbek történetében oly emlékezetes Rigómezőre, hol istentiszteletet is hallgatott a rigómezei Graecanica templomában, melyben 1389-ben a szerb Lázár czár a nagy és döntő rigómezei csata előtt seregét meggyöntatta és megáldoztatta.

A Rigómezőn érte Bellimarkovics győzelmes seregét a fegyverszünet híre, mely hadi működésének véget vetett.

Bellimarkovicsot hadvezéri sikeres működése miatt Milán király a Takova-rend nagykeresztjével, II. Sándor orosz czár pedig a Szent-Szanniszló rendjel első osztályával tüntette ki.

A háború után Bellimarkovics nyugalmába lépett, míg aztán 1889-ben Milán király regensnek nevezte ki.

Bellimarkovics János 1827 január 1-én, Belgrádban született. Tanulmányait az ottani gymnáziumban és a liceumban kitünően végezte; 1846-ban a szerb kormány Berlinbe küldte katonai kiképezés végett. Poroszországban egy ideig a hadseregben is szolgált. Visszatérvén Szerbiába, 1851—1859-ig mint a katonai akadé-

mjának tanára működött. Ezen idő alatt kivált az 1858. évi szerb szkupstina munkáiban vett igen élénk részt, később pedig a kragujeváci ügyöntöde főnökévé nevezetett ki. Midőn pedig Belgrád a török pasa által bombázott, Mihály fejedelem azzal bízta meg, hogy Szerbia határainak fontosabb helyeit erődítésekkel lássa el. Bellimarkovics szervezte 1865—1868 közt a szerb hadseregben addig nem létezett utász (pionir) csapatokat. Midőn 1868-ban hadügyminiszter lett, egyúttal a közlekedési miniszter teendőit is végezte. Neki köszönheti Belgrád a mai kalimegdani szép parkot, sok országútát és hidat is építettett. Kiszelavoda és Bukovicskavoda fürdőket is ő virágoztatta fel.

Bellimarkovics tábornok, mielőtt regenssé lett, a szerb liberális pártnak kiváló embere és Mihály metropolitának olyannyira híve volt, hogy az egész idő alatt, míg e metropolita Szerbiából száműzve volt, se templomba nem járt, sem a házi szentjét nem ünnepelte, s ez idő alatt született gyermekeit nem kereszteltette meg.

Ma a szerb regensséj tagjai a politikai pártokon felül állanak és mint a korona képviselőinek, a fiatal Sándor király nagykorúsításáig a királyi hatalom az ő kezökben van.

POPOVIC V. ISTVÁN.

A MEZŐN.

Napsugarat, fényt, — röpke pillangót!
Dalt a magasból, szerte lehangzót!...
Bántja a lelkem', mind kinosabban,
Itt e kufár zaj a tetben, — a dalban.

Már a homályból üntig elég volt!
Nyilj ki előttem ragyogó égbolt!
Képmutatók zöngelme helyett
Nyujtsatok, ég, föld — költészetet!

S int a mezőre angyali lábnyom:
Mey ki virágernt nóm, kicsi lányom.
Búzavirág ott, égszínű, kék;
Szívem utánok, — a szívem övék!

És fogad im a mező, a pacsirta,
A nap ragyogása, a mennyi nyilta,
A habzirtú felhők közti egek,
Oh hitvesem, — oh lánykám, titeket!

S nyujtja virágot rét, a mező.
Színe kék, piros is, gyönyörűn himező;
Bokrétá kezembe a drága kezekből, —
Köszönet, köszönet dagadó kebelemből!

S köszönet neked, oh kegyes, oh örök ég!
Hintesz te alá szépség özőnét,
Jóság pazarát, dal száz remekét,
Az igaz költészet napmelegét!

DÖMÖTÖR PÁL.

EGY BÖLCS BIRÓ.

Életkép.

Irta Szívós Béla.

Hiába, csak nyughatatlan a világ, minduntalan fészkelődik, dűt-borit. Lám, tekintetes Szaladóbagyi Botos Gergely úrtól sem maradhattak már, ezt is addig-meddig, hogy kimarták a hivatalból. Hisz az bizonyos, hogy nem kerített ő kegyelme nagy feneket semminek, tintát, papírost nem vesztegetett, egy betű újabb törvényt el nem olvasott, de azért, — a mint mindjárt kitudódik, — Salamon maga sem hozott nála bölesebb ítéleteket, holmi cifra sorok igazításánál meg, majd elvált volna, hogy ki az ember a talpán: a bölcs király-e, vagy jó Gergely bátyánk!

Egyszer a heti vásáron összeverekedett két kanalas tót, de minthogy egyik sem birt a má-

sikkal, mérgében mindenik a városbázához szaladt igazságot keresni. Gyuró piaczhosszat acsarkodta, hogy Janót még ma felakasztatja, Janó pedig tajtékoz szájjal hirdette, hogy Gyuróra ötvenet vagat.

Míg a tótok fölérkének, nézzünk szét addig a Gergely bátyánk hivatalos szobájában. Épen ott találjuk most őt magát is, a mi nem esuda, mert szombat lévén: borotválkozás napja van. Pedig hát hol volna a borotválkozásra alkalmasabb hely a világon, mint a hivatalban? Ott a borbély rakáson kapja a város eleit, a kályhán télen is hamar megmelegszik a víz, meg az idő sem vész kárba, mert borotválkozás alatt úgy sem igen beszélget az ember, s egy-két panaszt szépen ki lehet hallgatni.

Gergely úr tehát fenn van, s izmos kétkarú székében méltóságosan elterpeszkedve, pipaszóval nézi, a mint a czingár borbély nagy sebesen keni-feni a borotvát.

A tekintetes úr egyébiránt, félkarral a mellette levő asztalra könyököl, mely anyját-magaszopta, tisztos korú butornak az a nevezetes tulajdonsága, hogy még mind a négy lába épségben megvan, sőt némi zöld posztó maradványokkal is ékeskedik. Ez asztalnak legfőbb dísz két természetes, esztergályozott faedény, az egyik kalamaris, de most gyertyatartó gyanánt szerepel, a másik pedig porzókán készült, hanem ez időszertint pipakaparékul van tetést. Ott hever osztán még az asztalra vagy tizenöt pipa, egy szörnyű nagyságú kos-zaeszkó, egy csomó vágatlan magyar dohány, meg egy felborult üres üveg. Az asztal melletti sarokba oda van hányva egy halom ölmosbot, vasvilla, fejsze, birkakolomp, karikás, békó, juhász-kampó s más efféle; egy-egy kis verekedés, birkalopás avagy bitangolás néma tanújelei. A másik sarokban a Bördös irnok sánta asztala támaszkodik a falhoz, ehez meg Bördös barátunk, ki épen a pipaszárát tisztogatja nagy buzgósággal, mivelhogy az ármányos sehogy sem akar jól szelelni. Az asztal egyébiránt szintúgy recseg a nagy teher alatt, anyi rajta a sok évi poros, pókhálós, ócska marhapasszus. Ezenkívül ott székel egy hatalmas termetű, rekedt hangú csengő, néhány pipaszár, egy fületlen zöld kancsó, egy nagy, tintaceppes kalamaris, szanszét pedig — egy immár üres pálnács üveg mellett, szalonnabőr, kenyérrhaj és vöröshagyma maradványok. A szemközti fal mellett egy hosszú falóca nyúlik végig, melyen 5—6 tisztos alak üldögel, — a rendes tanyázó vendégek, — kiknek nem lévén más dolguk, természetes, hogy az időt itt töltik, s egyúttal majd mindjárt meg is borotválkoznak, mihelyt a sor rájuk kerül. E derék, természetes urak is pipáznak kegyetlenül, csak egy van köztük, a ki egy rossz szivarral vesződik: valami fiatalabb, fiskális féle szerzet; ez már nyilván a veszedelmes, nyughatatlan újítókhoz szít, mert még csak kráglia is van. E tisztos, mély hallgatású társaság felett egy roppant hosszú fagogas küzködik a szúval; sajnos, hogy hajdani tizenkét fogából már csak egy van meg, s ezt is egy nagy kulacs, meg egy zálogos juhász-bunda huza lefelé. Egyéb aztán pókhálón meg egy rossz egérfogón kívül nincs is a tisztelteméltó hivatalos szobában, csak épen még egy kivörösödött oldalú ócska vaskályha, mely azért, hogy nyár van, javában füstölög most is. Hijába, a hajdúk szalonnát sütnék odakiinn a kürtölykben, a ki tehet róla, ha a füst valami repedésen bekívánkozik!

Ezzel befejeztük a szemlélt. De ideje is, mert a borbély szerszámaival elkészülvén, a szappanyos tányérral Gergely úr felé közeledik, ki is pipáját az asztalához támasztva, egyet krákok, hármas tokját felfújja, hatalmas bajsán egyet simit, s vértől duzzadó, rövid, vastag nyakát

átengedi Czinege mesternek, dörgő hangon ennyit mondván:

— Vigyázz, pattanás van az államon.

A mint a fürgé Czinege beszappanozta a tekintélyes ábrázatot, nyílik az ajtó, s egy pandur betolja a két panaszos tótot, oda sugva nekik:

— Ott a tekintetes ur, mondjátok a bajotokat.

A két tótnak majd legyökerezett a lába, a mint meglátták az igazság eme hatalmas kútfjét, s tán maig szólanul ott állanak, ha Gergely ur a szappan közül rájuk nem harsog?

— No, mitek feslett?

E biztató szavakra aztán a két atyai apránként neki bátorodott, s elébb csak az egyik, de azután egyszerre mind a kettő ráhízta. Eleinte magyarul próbálgatták, de aztán, hogy ez nem sikerült, mind jobban neki tűszesedve csakhamar totra fordították. Bezzeg dőlt is aztán belőlük, mint sebes záporosó.

Gergely ur ugyan egy szót sem értett az egész-ből, hanem azért méltóságos nyugalommal hallgatta. Szólan is csak egyszer szólott közbe, de az is a nyilván ügyetlenkedő borbélyt illethette, mert ilyenformán hangzott:

— Meg ne karcolj! mert pofon váglak!

E kis közbeszólás után megint mélységes hallgatásnak adta magát, a borbély tovább mesterkedett, a két tót meg még jobban verszemet kapott. Már egyet-mást nagyapja álnokságait is előhordták s látszott arcaikon a kaján öröm, hogy most egymást ilyen takarosan elzathathják. Tán estig is elárlukodtak volna, hanem hát Czinege körülvakarta a tekintetes urat, módosan megtörülgette, sőt egy száraz pamacsosal is megsepregette a fényes ábrázatot, ezután pedig a borotválólevet karikára szétlocsolva a dühöngő tótok előtt, hajbokólvá jelentette, hogy a fontos mivelet immáron véget ért. Erre Gergely úr egy nagyot nyujtva felállott recsegő székéből, megtöltötte irnokjával a pipáját, s miután vagy kettőt pöffentett, mennydörgő hangon a tótokra kiáltott:

— Fogjátok be a szátokat! Csengess Bördös!

A tótok egyet se mertek többet szólni, csak szörnyű kárörvendő arczeccsal pislogtak egymásra, mindenik szentül meg lévén győződve, hogy ő lesz a nyertes s a másik mindjárt kikapja most busásan a magét.

A Bördös esengésére csakhamar előtermett Rác Gyurka, egy roppant szál, erős pandur, és sarkantyuját összeacsapva, mintha nyársat nyelt volna, úgy várta a parancsolatot.

— Gyurka, — mondá Gergely úr, — vidd ki ezt a két tótot, vágj mindenikre vagy hatot, avval hadd menjenek, a merre látnak!

A tótok nem értették tisztán a rövid szentenciát, hanem aligha mindenik a maga javára nem magyarázta, mert egymásután hálás arczeccsal csököltak kezét a tekintetes úrnak, a ki még atyai intést is adott nekik:

— Máskor osztán, ha összevezettek, egyezzenek ki, ne szaladgáljatok mindjárt panaszra, árulkodni, mert a ki másnak vermet és, maga esik bele.

A mint a pandur kituszkolta a két atyfit, megszólalt a tudákos kráglis úr:

— Hát tud Gergely bátyám tótot?

— Hogy gondolsz olyan bolondot, nagyapám sem tudott nekem egy szót sem!

— Hát akkor mért nem hivatott bátyám tolmácsot?

— Tolmácsot? Minek? Osztán úgy sem tud más a városban tótot, csak a rossz Nagy Gyurka, az meg lólopásért most is ül valahol.

Igen, de hát hogy ítelhetett bátyám, ha azt sem tudta, hogy mit beszéltek? osztán, hogy büntethette meg mind a kettőt?

— Látszik, hogy járatlan vagy a világsorjában,

meg hogy hébe-hóba holmi bolond könyvekbe ütőd az orrod. Ettől osztán még jobban elmegy az a kis eszed is, a mi volna. Hát mi haszna értetted volna, a mit ez a két tót fecsegett? Az úgy is bizonyos, hogy mindenik azt mondta: a másik a hibás, ő meg ártaatlan. Azt tolmács sem magyarázott volna abból ki egyebet, ne félj. — Osztán, hogy mért esapattam meg mind a kettőt? Hát azért, mert mind a kettő hibás volt.

— Hogy tudhatja ezt, Gergely bátyám?

— Hát könnyen. A veszekedés megvolt ugy-e, mert különben nem jött volna ide a két tót. Igen, de ha veszekedés volt, azt el is kellett valamelyiknek kezdeni; ez pedig már hibás volt: minek kezdte el. Igen, de hiába kezdte volna emez, ha a másik nem tóditotta volna, mert akkor még sem vesztet volna össze. Csak-hogy tóditotta ám, mert csakugyan összevesztet, s így emez is hibás volt, a miből láthatod, hogy mindenik megérdemelte a maga porzióját. Osztán meg ugy sem tört csontja, ebányjának egyiknek sem, s legalább megemlegetik a városunkat.

S annyi bizonyos, hogy az ítélet egészen a tótok szája ize szerint volt, mert a mint a pandur Janót lerántotta a tiz körméről, Gyuró majd megfula? örömben s égre-földre esküdzőzött, hogy ilyen igazság nincs sehol a világon! Nem soká áradozhatott azonban, mert a pandur csakhamar őt is lecsipte, mire meg a másik tót akart örömben a bóréből kibujni, s kalapját a földhöz csapva, torkaszakadtából hirdette, hogy mégis van igazság a földön!

(Folyt. köv.)

ALVÁS ÉS ÁLMTALANSÁG.

Még mindig nem tudtak megállapodni a tudósok az alvás tünetényének oka felől. Némelyek azt állítják, hogy az alvást a bágyszott anyagoknak az izomerő működése közben keletkezése és felhalmozódása okozza, s ezen anyagok megsemmisítése vagy kiválasztása után szűnik meg. Mások szerint az élenyészlet kimerülése, mely anyag a meleg és izomerő alakulásánál oly annyira szükséges, okozza az alvást. Ismét mások szerint az érzéki ingerek hiánya vagy az egy időközti verszegényse miatt alsunk el, bár mások épen ellenkezőleg az agy vértelulását tartják az alvás okozójának. Valószínű, hogy nem is egyforma okok idézik elő ezt a mindennapi tünetényt, a bágyszott anyagok felhalmozódása talán csak a rendes ok, melyhez alkalmilag az érzéki ingerek hiánya vagy az egy időközti verszegényse járul.

Mig azonban ezen okok bíralatos fejtegetése olvasóink nagy része előtt csak elméleti jelentőséggel bír, sokkal érdekesebb és becsebb megtudnunk, mint történik alvás alatt a vércsere s a legfontosabb szervek működése.

Mindenek előtt tény, hogy a nyugodtan alvó ember agya, tehát a gondolkodás, értelem és akarat organuma, nem működik vagy legalább működése nem öntudatos. Igaz ugyan, hogy az álomban képzetek és érzelmek nyilatkoznak, sőt olykor mozgás is történik s az álmból fölébredt ember sok részletre fog pontosan emlékezni. De az álom már nem a mély alvásban történik, sőt épen azt tanúsítja, hogy alvásunk nem volt jó. Egészen biztos továbbá, hogy alvásban a szív sokkal lassabban ver, mint éber állapotban. Az éber levő ember szíverése egy perczben 72, a nyugodtan alvó ellenben csak 64—66. Az álom tehát jelentékenyen megkönnyíti ezen szervnek munkáját, mely sohasem nyugszik, soha sem nyugodhatik s ez a könnyülés igen nagy hatású annak jólétére és munkaképességére, úgy hogy a könnyülés elmaradása csakhamar súlyosan érezhető.

Hasonlóképp apad alvás alatt a lélekezések száma is. Ez is fontos, mivel az idegek és izmok, melyeket a lélekezés táplál, sohasem szünetelhetnek teljesen. Még fontosabb, hogy ez a pihenés rendesen történik s azért legnagyobb, ha az ember nyugodtan és mélyen alszik. A vérkeringés és lélekezésen kívül csaknem minden izom pihen alvás közben, legalább a külsők. Ennek

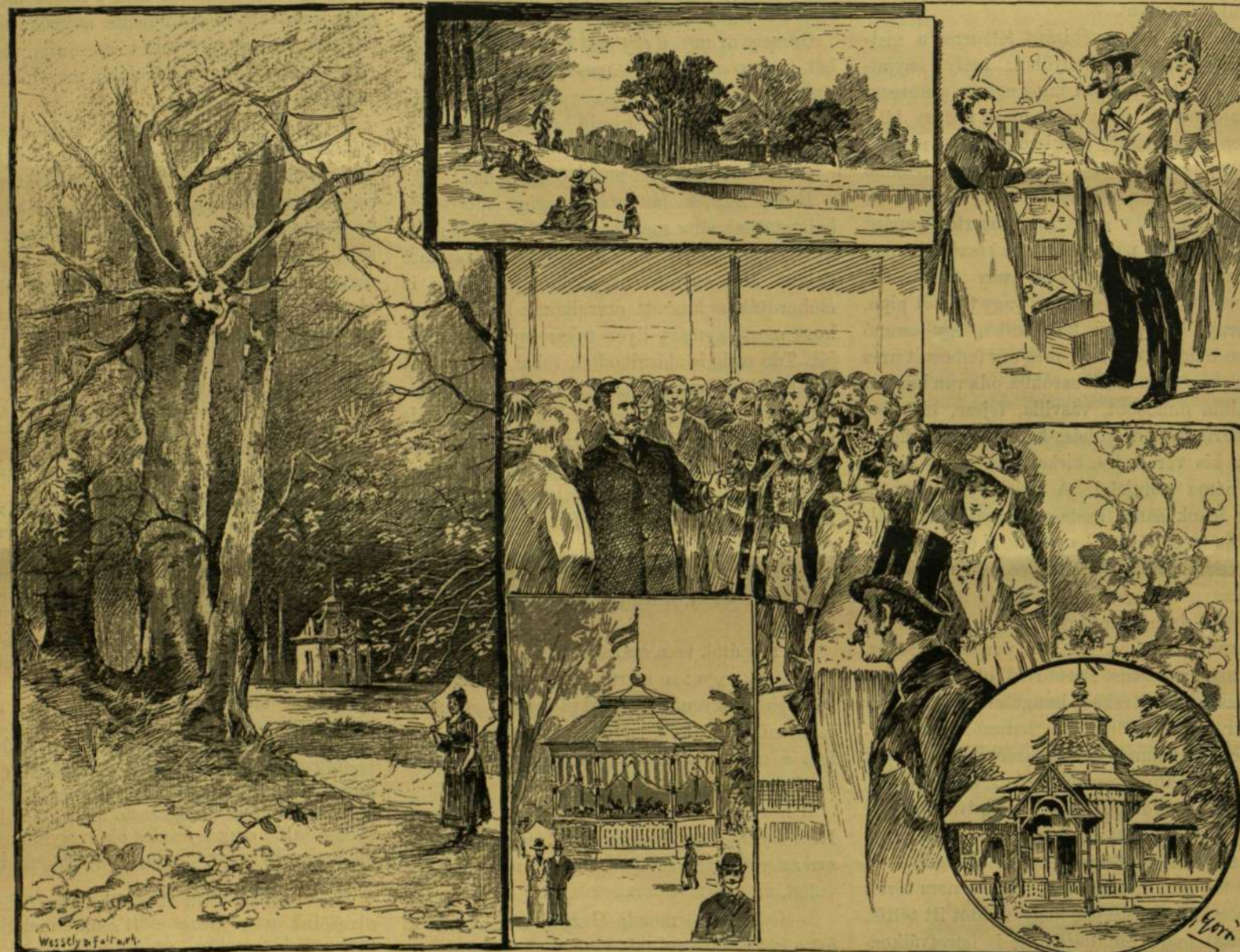
fontosságát beláthatjuk abból, hogy a test össz-súlyának az izomrendszer 42—43%-át teszi.

Rendkívül fontos dolog az, hogy alvás közben szervezetünk háztartása sokkal egyszerűbb, mint az ébrenlét alatt. Igaz ugyan, hogy még a mélyen alvó ember is csak annyit fogyaszt saját fehérnyéből, mint az ébrenlevő és munkálkodó ember, de sokkal kevesebbet saját zsírából, azaz abból az anyagból, mely a melegség és izomerő képződésénél leginkább használtatik. A zsíranyag felhasználásának kisebb mértékét 25%-ra számították ki. Alvás által tehát jelentékenyen kíméljük testünk meleg- s erőképző anyagát. Mindehhez járul még, hogy az alvó ember sokkal kevesebb élelyt is használ el, s ezt a fontos elemet fentartja az ébrenlét és munka idejére. A megtakarítás itt is mintegy 25%, mivel az élely épen a zsír elégésénél szükséges. Végre említésre méltó az a körülmény is, hogy alvás alatt a vér hőmérséklete enyhül. Délben s délután legnagyobb s reggel 5—6 óra közt legalacsonyabb.

rendkívül lassítja, elősegíti az elbájasodást s árt annyiban is, mert nagyon hosszú időt töltünk rossz levegőben, mivel még a legjobban berendezett alvó szobának levegője is reggel felé már megromlik. Nagyon rövid alvás másrészt nem adja meg a testnek a szükséges pihenést és fel-frissülést, a bázisató anyagok nem távolodnak el teljesen s a még megtámadott szív-izom s agy nem működnek ruganyosan, s ha többször történik ez, a test gyenge, munkakép-telen lesz s nem tud ellenálló erőt kifejteni.

Milyen hosszú tartamu legyen az alvás? Az újszülött addig alszik, míg a gyomor üressége, vagyis az éhség, felébreszti, s ha megtöltötte a gyomrát, gyakran még a szopás alatt, ismét el-alszik. Egy négyhetes egészséges gyermek azon-ban már egy negyedórát, a 8 hetes félórát, az öthónapos egy óráig is ébren marad, bár még egyéves korában is többet alszik, mint a mennyi időt ébren volt. Az alvás szükséglete fokoként kevesebb lesz, s harmadfél éves gyer-

A nyugodt alvás előidézése végett szükséges elkerülni mindent, mi álmatlanságot vagy nyug-talan alvást idézhet elő. Leggyakoribb ezen okok között a szellem túlságos megerőltetése. Ki szel-lemileg nagyon sokat dolgozik s munkája köz-ben kellő pihenést nem enged meg, sőt e pihe-nési idő alatt is tépelődik, csakis kivételkép alhatik nyugodtan, de különösen nem lesz nyu-godt alvása akkor, ha az ágybamenetel előtt közvetlenül fárasztja ki magát. Nehezen alszik el s élénk álmok fogják zavarni. Ep ily kártéko-nyan hat a képzelet erős izgatottsága, akár látás vagy olvasás, akár hallás útján, a mint azt már a gyermekeknek is tapasztalhatjuk. Kárté-kony az alvása a testi kimerülés is, ha az oly nagy, hogy a szív nyugtalanná s az idegek izga-tottakká lesznek. Másrészt a test hiányos foglal-koztatása is előidézheti az álmatlanságot, mivel elegendő számú bázisató anyag nem fejlődhe-tik. Helyes dolog tehát úgy a szellemi, mint a testi munkálkodásban kellő mértéket tartani.

Parkrészt.

A Déga-castorna mellől. Zenepavillon.

Baross Gábor miniszter megnyitja a kiállítást.

Kiállítási értesítő nyomása és árusítás. Czukoripar-pavillon.

Goró Lajos rajza.

A TEMESVÁRI KIÁLLITÁS.

Ez a tünet a zsiranyag s élely csekélyebb fo-gyasztságával függ össze.

Mindezek alapján a rendes alvást oly állapot-nak tarthatjuk, a midőn az agy tevékenysége teljesen nyugszik, más, az életre igen fontos szervek jelentékeny könnyülést nyernek s a test a bázisató anyagok kiválasztása, a zsir-an-yag megkímélése s az élely gyűjtése által új erőt szerez. Könnyű tehát megmagyarázni, hogy az alvás miért erősít jobban, mint az egy-szerű pihenés. Új életnek kell létrejönnie, ha a test legfontosabb szerveit hosszabb időn át nem használjuk, ha az anyagcsere takarékosabban történik s a bázisató anyagok eltávolódnak. De épen ebből láthatjuk azt is, miért nem ad pihenést a nyugtalan álom. Ilyenkor a szervek sem nyuhúlnak; az agy dolgozik, sokszor lázas nyugtalanussággal, a szív is részt vesz az izgatott-ságban s a légző szervek nem oly nyugodtak, mint mély alvásnál, sőt az izomrendszer sem pihen teljesen, mivel a nyugtalanul alvó ember ide s oda forog, kezét-lábát mozgatja s helyét is változtatgatja.

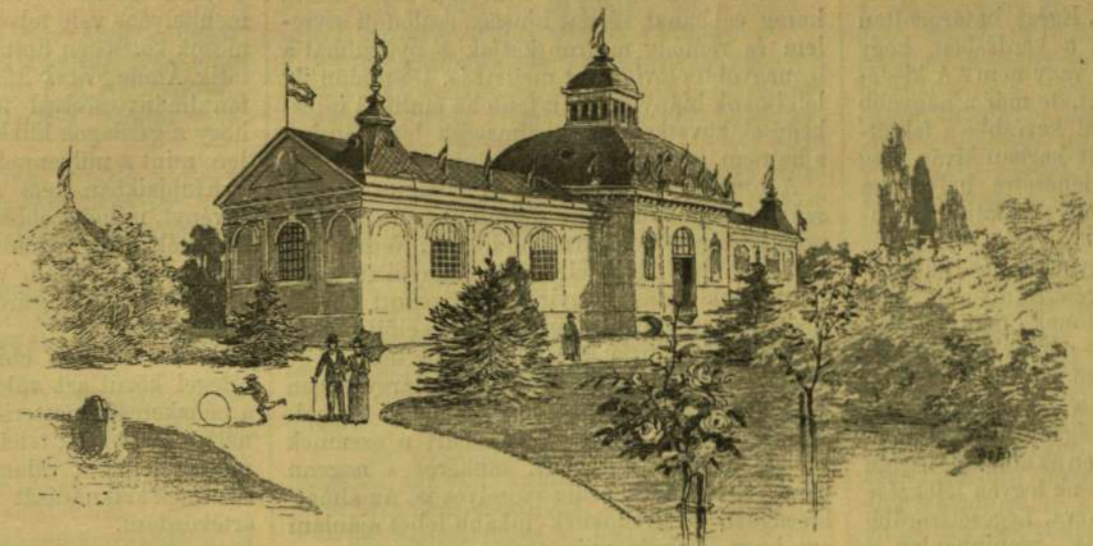
Nagy fontosságú tudni az alvás mértékét és tartamát. A nagyon hosszú alvás az anyagcsere-t

met 24 órától már csak 12—13 órát tölt alvással, 10—11-et éjjel, 2-öt nappal. Harmadéven-tul egészséges, erős gyermek nappal nem alszik, még ha csellel akarják is elalattani. Hét éves korában az egészséges gyermek, ha nappal nem volt túlerőltetve, 10—10½ órát alszik. 12 éves korában 9 órát, 14 éves korában 8½ órát. Egész-séges fiatal emberek 8 óra, felnőttek 7 s idő-sebbnek még kevesebb. Mindez azonban csak egészséges emberekre vonatkozik, betegesek, vérszegények s gyengék hosszabb alvást igé-nyelnek, sőt ha nem alusznak hosszabb ideig, nem is erősödhetnek meg, mert az erőképzésre szükséges anyagot nem takarítják össze. A sovány emberek rendszeren több alvást kívánnak, míg a kóvér embereknek jó kevesebbet aludni.

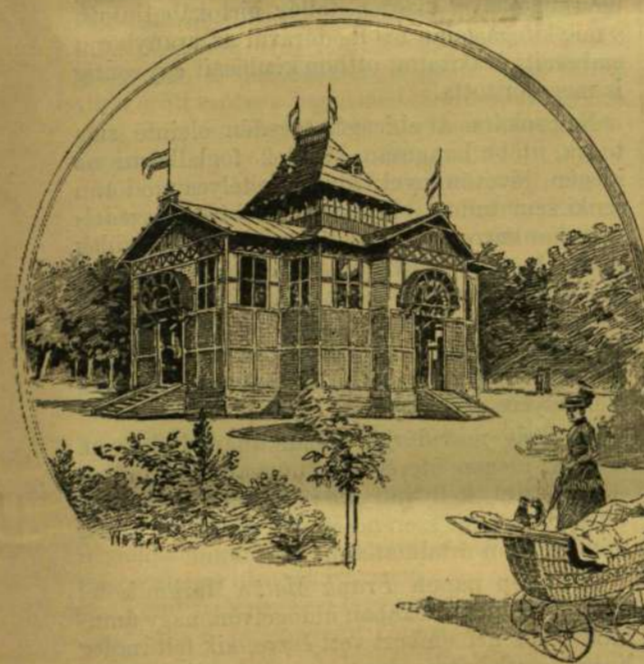
A test fel-frissülésénél nemcsak az alvás tartama, hanem annak mélysége is fontos. Csak a nyu-godt alvás szerzi meg ismét a testi és lelki ruganyosságot. Szükséges tehát tudnunk, mi módon biztosíthatjuk magunknak a nyugodt al-vást, annyival inkább, mert tény, hogy álmat-lanság s nyugtalan alvás mindinkább gyakori-abbak s mindkettő nagy mértékben járul ideg-eség és gyengeség előidézésére.

Nyugtalaná teheti az alvást a hiányos táp-lálkozás vagy a nagyon erős lakmározás, külö-nösen későn este. Az utóbbi esetben a gyomor túltömöttsége megátolja a kellő lélekezést s ez nagyon hat az idegekre. Az üres gyomor is in-gerli az idegeket s ezért az éhes gyermek nem alhatik. Erős kávé vagy thea sok ember éjjeli nyugalmát zavarja meg, valamint a szeszes ita-lok olyanoknál, kik ahhoz nincsenek szokva.

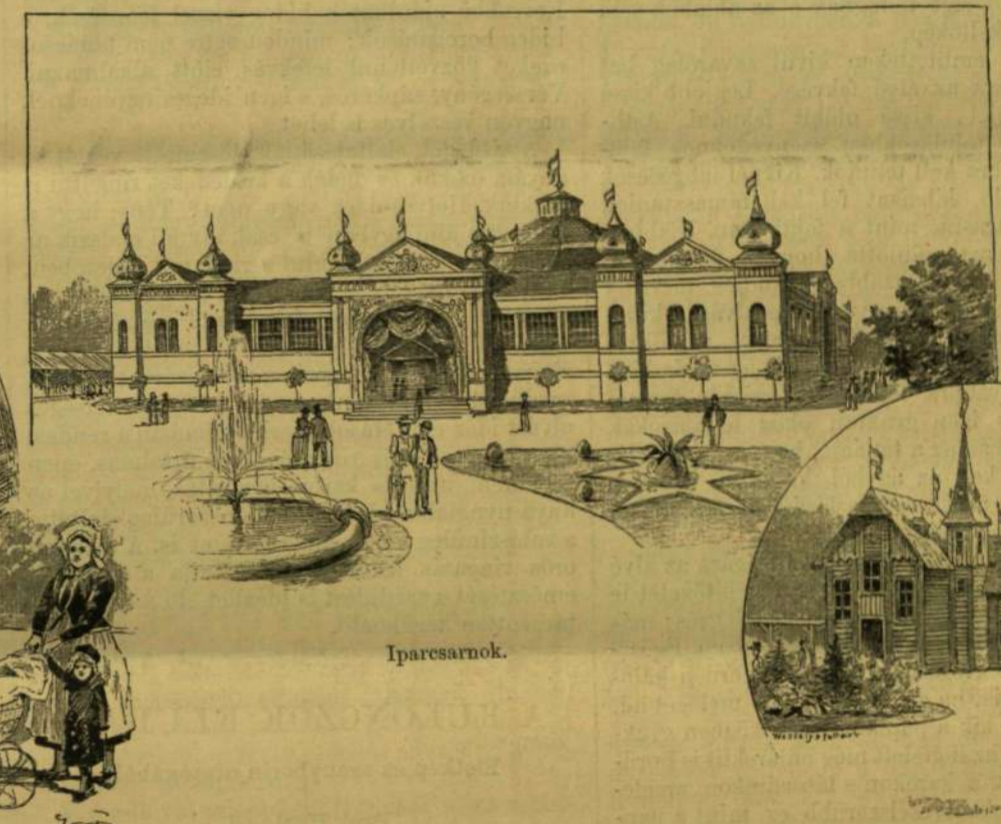
Ugyanily bántalmakat idézhet elő az időnek nem helyes megválasztása. Egyedül helyes idő az alvása az éjjel, mivel a legnagyobb külső nyugalom mellett a legnagyobb sötétség ural-kodik ilyenkor s így az érzékek nem zavartat-nak. Legmélyebben alszik az ember körülbelül éjjelkor. Ezt alvó egyénekén gyakran lehet tapasztalni. Kiválóan ajánlható ennél fogva, hogy mindenki tíz órakor fekdjék le s ne később. Hátrányos dolog a rendetlen alvás, a mikor egy és ugyanazon egyén egyszer rendszer időben, másszor később vagy épen reggel felé fekszik le. Az emberi test egészsége általában lényegesen függ a rendszeres működéstől, rendszeres étkezési, mun-kálkodási s pihenési idők megtartásától. Igaz, hogy az ilyen embert pedansnak nevezik, de a

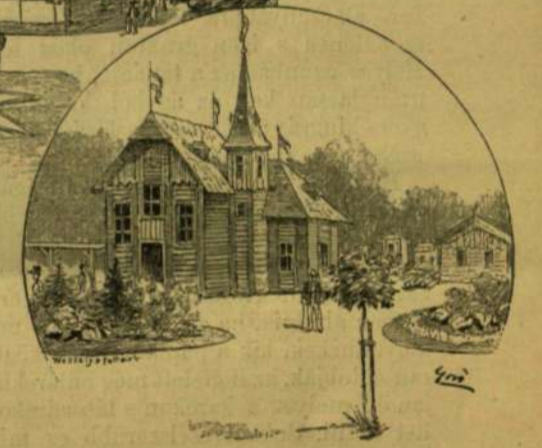
Az osztrák-magyar államvasút pavillonja.

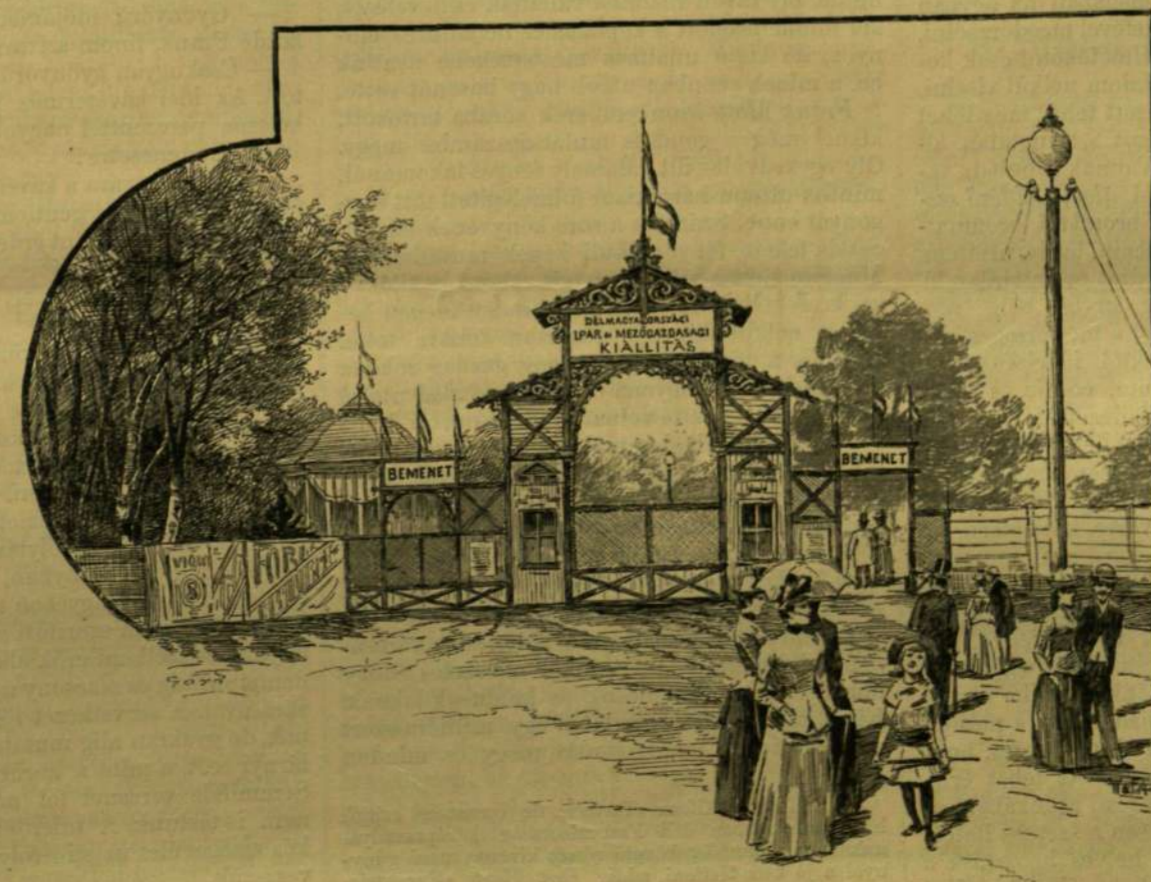
Torontálmege pavillonja.

Iparcsarnok.

Erdészeti pavillon.

A kiállítás főkapuja.

Goró Lajos rajza.

A TEMESVÁRI KIÁLLITÁS.

rendes élet s a funkciók összhangja az egészség elengedhetlen feltétele. Egész határozottan nem lehet dönteni abban a kérdésben, hogy ebedtől szabad-e aludni vagy nem? A kiskednekél az életani szükséglet, de már a nagyobb gyermekeknél nem, annyival kevésbé a felnőttekénél s csak az előre haladt korban kíván meg a test ilyen pihenést. Mindenesetre helyes, ha egészséges, erős emberek nem szoktatják magukat a délutáni alváshoz.

A nyugtalan alvásnak gyakori oka az *alvászoba* és az *ágy hibás berendezése*. Az alvászobának csendesnek, jól elszigeteltnek, nem nagyon hidegnek vagy melegnek és nem is nagyon alacsonyok kell lennie. Jó késő este szellőztetni s télen annyira fűteni, hogy a hőmérséklet 10° C-nál kisebb ne legyen. Az ágyat úgy kell elhelyezni, hogy az alvó ne nézzen az ablakra, legyen elég helye a kinyújtására, s ne legyen lélekzése és bőr-kigőzölése akadályozva. Legzselésőbb a löszörmátráz, löszörmátráz, gyapjúpaplan s a mátráz alatt sodronyhálózat. Az alvászoba és ágy berendezésének hiányát gyakran tapasztalják a vendéglőkben, a hol ritkán van csendes szoba, mert nincsenek kettős ajtók, melyek a külső zajt felfognák s az ablakok sem zárhatóak el kellőképp.

Az eddig említettek közül zavarólag hat még az alvási alvó fekvése. Legjobb kissé fölemelt fejjel, kissé oldalát fekdüni. Asthmában vagy toluáskorban szenvedőknek fejüket magasabbra kell tenniük. Kiknél lábgyökér fordulnak elő, lábaikat fel kell támasztaniok éjjel oly magasra, mint a fejük van. Ujabbiban Meuli-Hilty azt ajánlotta, hogy a fej alacsonyabban s a láb magasabban fekdüjék, mert ily fekvésmód elősegíti a nyugalmas alvást s különösen nem okoz vértolulást. De ez az állítás helytelen, különösen az, hogy a fejet alvás közben alacsonyabban fektessük, egészen természetellenes s igen gyakran okoz fejfájásokat. Helyes azonban az a tanácsa, hogy a felbredés után lassan kell az ágyból kiszállni, mivel a gyors kiugrás a vér megsejtetésére kártékony s a szívverése is rosszul hat.

Hatással van az alvást nyugodtságra az alvó öltözet. Minden szorító és meleg öltözetet le kell vetni, hogy a vérkeringés és lélegzés; más részt a bőr kigőzölése zavartalan legyen. Egészséges felnőttnél legzselésőbb egyszerűen hálóingben aludnia, ha az ágy elegendő meleget ad, a gyermekek, kik a paplant alvás közben gyakran eldobják, az ingfelet még hálóreklit is hordjanak, melyet a karokon s lábszárakon meglehet kötni. Sokkal célszerűbb ez, mint a paplant leköte. Nyakkendőt és harisnyát ágyban nem kell hordani, mert az elpuhító hatású. Ha valakinek lába fáékony, elegendő este közvetlenül lefekvés előtt vagy magában az ágyban flanelrongyval vagy lágy kefével megdörzsölni, hogy a vér arra toljon. Hálófőkötőt csak kopasz embereknek lehet ártalom nélkül viselni.

Rendes körülmények között tehát meg lehet akadályozni az álmatlanságot s nyugtalan alvást, ha okait kiküszöböljük. Vannak azonban, talán nagyon is nagy számmal, *álom-éledőző* szerekek. Ilyenek az antifebrin, bromkal, bromnatron, opium, morphiom, cocain, hasis, urethan, sulfonal, somnal, chloralhydrat és chloralamid. Mindaddig azonban, míg orvos nem rendel, óvakodunk kell ezektől a mesterséges szerektől, különösen a bódítóktól, idegizgatóktól, minők az opium, morphiom, cocain és hasis. Minden mesterségesen előidézett alvás csak részben nyújt pihenést, e mellett a rossz alvó hamar hozzászokik ezekhez a szerekekhez, melyek gyakran alkalmazva erős mérgekké lesznek, úgy, hogy az egész testi szervezet, különösen pedig az idegrendszer, az emlékező és itélő tehetőség s az akarató tönkre megy. Feltűnően veszedelmek ezek a szerekek a gyermekeknél s ma, midőn ez a baj nagyon el van terjedve, sok esetben tapasztalják az orvosok, hogy egész családok boldogságát ez teszi tönkre. Vajha a sajtó s más közegnek erőlyesen küzdenének a mesterséges altatószerek ellen s utalnának arra, hogy a jó alvást természetes úton is el lehet érni. Mértékletesség a szellemi és testi munkában, az evésben és ivásban, különösen a szesz italok, kávé és tea élvezeténél, helyes beosztása a napnak s az alvás idejének, az álmatlanságot önmagában eloszlatják. Ezekhez járul még az alvászoba s ágy helyes berendezése, a jó öltözet s helyes fekvés. Így, hogy mindez gyakran nem hozza elő a kívánt eredményt. Aggodalmak

a családtagok egészsége s anyagi bajok miatt, harag és bánat, sértett hiúság, családotti szerlem és remény megronthatják a nyugalmat a legnagyobb elővigyázat mellett is. De midőn ily lelki okok hiányoznak, a fentebb említett intézkedések következetes alkalmazása biztosan hat s ha nem, orvoshoz kell fordulni.

A könnyű elalvást elősegíti az is, ha felteszünk magunkban, hogy aludni akarunk s egészen közönyös dolgokra gondolunk. Nem ajánlható azonban ily célra olvasmányokat használni. Sok ember annyira hozzászokott ehhez, hogy a könnyű olvasmányt lefekvés előtt nélkülözhetetlennek tartja az elalvási, de tény, hogy a közvetlenül elalvás előtt olvasott tárgyat igen gyakran folytatjuk az álomban s így a nyugalomtól zavarja. Az ágyban olvasás árt a szemnek is, különösen verszegény, sápkóros s nagyon ideges egyéneknek pedig veszélyes is. Az álmatlanságban szenvedőknek inkább lehet ajánlani azt, hogy lefekvés után egy negyed- vagy egy félórát hideg borogatásokat tessen a homlokra és a halántékokra, különösen, ha ezenkívül még vértolulásokban is szenved. 28—30° R. meleg fürdők, este vége, gyakran használnak. Kevésbé ajánlható hideg vízzel leöntések, s hideg borogatások; mindenesetre nem tanácsos ezeket közvetlenül lefekvés előtt alkalmazni. Verszegény, sápkóros, s igen ideges egyéneknek nagyon veszélyes is lehet.

A kiskedek elaltatásának elősegítése végett az anyák, dajkák és dadák a kiskedeket ringatni is szokták. Helyes-e ez vagy nem? Tény, hogy a szilárdan álló ágyban is csak oly jól elalszik az egészséges gyermek, mint a ringatott bölesében, s így ez legalább is felesleges. Mindamellett a ringatást nem lehet feltétlenül veszélyesnek mondani, bár némely orvos azt állítja, hogy a ringatás a vérkeringésben változást s ezáltal szédülést és eltolulást s így csak mesterséges alvást idéz elő. Mások szerint azonban a rendszer, nem nagyon erős ringatás nem ártalmas, épen úgy nem, mint a karon mozgatás, melylyel az anya nyugtalan kiskedét ösztönszerűleg elaltatja s valószínűleg ez a helyes nézet is. A nagyon erős ringatás azonban zavarhatja a gyermek émsztését s szédülést is idézhet elő s ezért határozottan kerülendő.

A KÜLÖNCZÖK KLUBJA.*

Életrajz az aranyborjú országából.

Bret Harte-től.

Frank Matt nem ismerte szüleit. Valami csekély örökség reményében, mely az árvát illette, oly távoli rokonok vállalták el nevelését, kik mindenképp a koplas és nélkülözés előnyös, de kissé unalmas mesterségbe avatták be, a minnek azonban utóbb nagy hasznát vette.

Frank Matt azon emberek sorába tartozott, kiknél még a gond is mulatságzamba megy. Oly egykedvűleg ült valamely fényes lakománál, mintha otthon háromszor fölmelegített főtt burgonyát enne. Számára a sors könyvének lapjain csakis fekete, fény nélküli képek mutatkoztak. Mindamellett a véletlen mégis valami jó kilátással kecsgettette, de ezt *Frank* minden idegen befolyás nélkül önmaga alaposan tönkre tette. Ugyanis a távoli nyugaton egy gazdag rokona élt, kinek nagy vagyona őt, mint a család utolsó férfi ivadékát illette volna. Amde *Frank* a drága rokonnal egy alkalommal találkozáva, cynikus modorával oly rossz benyomást tett rá, hogy az kreol szakácsnőjét nőül vevén, minden vagyontát még életében erre ruházta át.

A nem várt fordulat nyomán *Frank Matt* New-Yorknak hátat fordítván, ötven dollárral zsebében nyakába vette a világot.

Legelőször Chicagóban, a különczök városában telepedett le, mely arról nevezetes, hogy abban csakis milliommok és koldusok laknak. Ki ott tíz év alatt legalább egy millióra szert nem tud tenni, hamar tönkre megy és minden

* *Mig Daudet* Alfonz «Tartarin de Tarascon» című híres munkájában déli Franciaország középső részénak here életmódot követő részét kívánta máró gúnynyal a jó útra téríteni, addig *Bret Harte* «Excentric-klub»-jában az Amerikában annyira elterjedt aljas materializmusot ostorozza. Az új világ természetellenes viszonyait sok tekintetben Európában is mutatkoznak már, s *Bret Harte* érdekes és utánozhatlan humorral írt beszélete mindenütt nagy feltűnést keltett.

A közlő.

további erőlködés feladásával a hajléktalanok menhelyébe való felvételét sürgeti, hol a milliommok költségén holta napjáig úri módon eltarthatik. Amde *Frank Matt* mindeneke előtt helyzete tanulmányozásával foglalkozván, azt találta, hogy a gazdagok klikkje nem oly megközelíthetetlen, mint a milyennek tartják.

Clubjaikban nem túrték meg az idegen jövevényt, mihelyt ebben az iparkodó embert felismerték; míg azonban vagyoni viszonyairól tisztába nem jöttek, veszedelmes versenytársat láttak benne, ki zsiros falatok elköltésére hajlandó lehet.

Frank Matt a chicagói társadalom kétfele rétegei közül azt választotta ki magának, mely a pénzkeresés mesterségében minden válogatás nélkül járt el. Itt tehát csak arról volt szó, mily módon lehetne valami új kútforrást feltalálni és ennek kiaknázását a legnagyobb mértékben értékesíteni.

Arany-, kőszén-, vas- és ólombányák, gyémántosások, marhatenyésztés és több eféle kereseti ágak, nagy tökély vagy hatalmas üzletek nélkül merő utópiák lettek volna. Egyetlen egy szó, mely ezen irányban *Frank* szándékát elárulja, egyuttal további terveit is megmutatja volna, miert is hősünk az ó-világ szorosa vadászainak példájára a zöldsézsztal esélyeihez fordult.

Néhány hét alatt *Frank Matt* hidegvérű, ügyes játékával tizezer dollár birtokába jutott, s míg kifogástalan úri modorával az aranyborjú embereit elvakította, otthon kiadásait egy centig is megszorította.

Nemsokára a chicagói tőzsdén eleinte sutogva, utóbb hangosan kezdtek foglalkozni az idegen jövevényvel, kinek rejtélyes modorán senki sem tudott eligazodni. Többen veszedelmes konkurrenst láttak benne, ki valószínűleg valamely nagy szövetség tagja, mely a chicagói milliommok megrontására készült. Mások bankjegyhamisítót vagy Európából megszökött bankkár sejtettek *Frank*ban, de abban mindannyian megegyeztek, hogy a *Carl*-utcai hajléktalanok menhelyére nem aspirál.

A tőzsde matadorjai abban állapodtak meg, hogy az idegen úterét megtapogatták. Mindenesetre szint kell vallania; és ha kisül, hogy Chicagóba csak szerencsét jött próbálni, akkor minden áron ártalmatlanná kell tenni.

Egy szép napon *Frank Matt* a Marion hotel dőriai oszlopcarnokában üldögélvén, nagy ámulatára két úri embert vett észre, kik feltűnőleg hozzá csatlakozni akartak, holott előbb mindenki úgy kerülete, mintha legalább is fekete himlős beteg lett volna.

Frank felvette a finom oda vetett keztyűt. — Gyönyörű időjárásunk van, — *Sir* — kezdé *Frank*, finom szivarát meggyújtva. — Csakugyan gyönyörű, — felelé a megszólított. Az idei kávétermés Karolinában legalább kétszáz perczenttel nagyobb lesz a tavalyinál. — Mindenesetre!

— Ön bizonyára a kávéárak iránt érdeklődik, folytatá a chicagói gentleman. — Én minden iránt érdeklődöm, a mi az üzlet körébe tartozik, — válaszolá *Frank*.

— Bizonyára valamely londoni nagy cég társát látjuk önben?

— Nem; én a nagy központi Excentric-klub egyik szerény tagja vagyok.

— Excentric-klub? És ennek hatásköréhez mi tartozik, ha kérdezni szabad?

— Minden, a mi excentrikus, különös, a szó legtágasb értelmében. Emberek, állapotok, társadalmi viszonyok, üzleti összeköttetések különczködése. Ennek folytán határ nélküli tevékenység minden irányban, kereskedelmi, ipar, és találmányok ügyében, tetszés szerinti részvétellel, meg nem szorított s meg nem szorított anyagi és szellemi erők alkalmazásával, a mindennapiasság és alacsony nyereszkedés teljes kiadásával. A szövetezést tőkei milliárdokra rugnak, de gyakran alig mutatnak néhány ezer dolláryi erőt, a mint a körülmények ép kívánják. Semmiféle versenyt fel nem hívunk, de attól nem is tartunk. A túlerő részünkön van és a közönséges élet üzleti lefolyását figyelembe nem vesszük.

A hosszas, de azért nem kevésbé velős expozé nagy benyomást tett a két úri emberre, kiknek eszejárása a szokásos tőzsdéi üzletek lebonyolításához lévén szokva, *Frank Matt* szavainak értelmét fel nem fogta.

— A társulat székhelye tehát valószínűleg Londonban vagy Párisban van? kérde a másik.

— A társulat nem hasonlítható a szabad közművesek páholyaihoz, uraim; ezek titokban működnek, míg a mi tevékenységünk nyíltan mindenütt látható.

— De ha nem eszélodom, — veté közbe az első gentleman, — Chicagóban kegyeden kívül még nem volt szerencsénk a klub valamely tagjához, és...

— Bocsanatot, uram, ismételnem kell, hogy a társulatnak nincsenek utazó ügynökei.

— Kegyed tehát valószínűleg — az igazgató-ság egyik tagja?

— Nem ismerek magam fölött igazgató-ságot.

A társalgás végét itt azon incidens idézte elő, hogy a közeli tőzsdéépületben az üzlet befejezését jelző harangszóra a két chicagói gentleman udvarias bökök közt eltávozott.

Másnap a város valamennyi kereskedelmi és üzleti irodájában a czegek főnökei elülről végig megbeszélést a rejtélyes idegen nyilatkozatait, melyből sehogy sem okulhattak. Amde a mai világ hasznos találmányai és intézményei közt a távirádának különösen a tudakozásos terén nagy szerep jutván, a kíváncsi milliommok mind egyike a maga rovására titkos jelekkel írt sürgönyöket röpitett *Londonba, New-Yorkba, Párisba* és *Liverpoolba*, azon reményben, hogy az ő háza lesz az első, mely az «Excentric-klub»-bal való összeköttetésre a maga hasznára fordítandja. Üzlet dolgában nem létezik barátság, gondolták magukban a milliommok, s így az egész dolog alig került szóba a legközelebbi huszonnégy óra alatt, míg a sürgönyökre a válaszok meg nem érkeztek.

Az illető városokban természetesen senki sem ismerte a *Frank Matt* által felemlített «Excentric-klub»-ot, de miután az egy szóval sem nevezte meg a klub székhelyét, s egyáltalán ezen irányban észleletekről nem beszélt, a titokteljes szöveget létezés iránt semmi kétség többé fenn nem állhatott. Ha a «Coppering» (rész-szövegetek) egy álló esztendeig titokban működhetett, míg székhelyét megtudták, miert ne állhatna fenn az «Excentric-klub», még pedig azzal a veszedelmes záradékkal, hogy ez utóbbinak hatásköre és céljai iránt senki sem lehet tájékozva, és *Frank Matt* szavaiból a legnagyobb veszély is kimagyarázható volt, mely első sorban Chicagót fenyegeti.

Az emberi természet leggyöngébb oldalát mindenesetre a haszonvágy képezi. Jaj annak, kin e vágy erőt vet! A tőzsde lázai és járványos betegségei ellen nincsen óvszer.

Frank Matt hatalmában tartotta a milliommok nyugalmát, még pedig oly egyszerű fogással, melyet *Kolumbus* is megirigyelt volna tőle, midőn a legendaszerű tojás felállítását végrehajtotta. Kéz alatt többen kísérletet tettek nála a titok megszerzésére, s habár ajánlataikat nem megvetendő pengő érvekkel akarták támogatni, *Frank* az arany tojások tyúkról való értesítéseket határozottan megtagadta.

A sürgönyök után kilátásba helyezett levelek is megérkeztek, de ezekből ép oly kevéssé okultak az illetők, mint a lakonikus telegrammokban, sőt egy némely levelező túlzott óvatosságból arra intette chicagói barátait, hogy a dolgot komolyan szemmel tartásák, mert nemcsak náluk, hanem másutt is a politikai helyzet bizonytalansága, a legexcentrikusabb felfogásokat is lehetővé és valószínűtékké teszi.

A chicagói tőzsdén páni félelem uralkodott! Ha most valaki azt hinné, hogy az aranyborjú imádásába beleunt chicagói tőzsérek közt csak egynek is eszébe jutott volna a dolog végére járni, úgy e részben csalódásból ki nem ránthatjuk.

Valamint a kétes tisztaságú lelkiismeret soha sem hagyja nyugodni az embereket, úgy a végtelen kápiszás előbb-utóbb végképpen megvakítja azokat, kik az arany fényénél egyebet látni nem akarnak.

Frank Matt nagyon helyesen fogta fel azon irányt, melyet célja elérésére követnie kellett.

Nem ismerünk amerikai várost, mely a világ-városok sorába való jutását ne ohajtáná. Ez okból az épülő város létezőből összetakolt első csapatokékat mindjárt «Palace-Hotel»-nak, (palota-szállósnak) és az előjáróság széljárta kunyhó-ját kormányzóknak palotának nevezik; igaz, hogy gyakran megtörténik, hogy a szerény épületek később nevékhöz méltó külső alakot nyernek.

Igy vannak a többi intézményekkel is, csak

hogy ezen az uton a társadalom többi kinövéseinek kiirtására vajmi csekély a kilátás.

A most elmondott zavarodás sokkal nagyobb hatást gyakorolt Chicagóra, mintsem ezt eleinte gondolták volna. *Frank Matt* csekély pénzkészletét kimélve, megkönnyebbült kedéllyel várta a dolgok fejlődését. Bizton remélte, hogy végre az általa jelzett társulat érdekében elhatározó lépések fognak tetetni, de e helyett csak azt érte el, hogy kerültek és minden lépten-nyomon alattomos gyanúsítgatásokkal illették. Végre az aknaharoz a föld színére került.

A chicagói polgármester megidézte *Frank*ot és ezen alkalommal valamely régen elavult törvényre hivatkozva, tőle keresetere és vagyoni állapotára nézve tüzetes felvilágosítást kívánt. — Ön valószínűleg üzleti összeköttetések czéljából jött városunkba?

— Erre nem válaszoltam, — felelé *Frank*.

— En kénszeríteni fogom erre!

— Az Egyesült-államok területén minden tisztességes ember a törvények irtalma alatt áll. Ezen irtalomra okvetlenül számot tartok, ha pedig azt tölem megtagadná, ám lássa következményeit.

A férfias nyilatkozat megtette hatását s habár a polgármester új szintén az aranyborjú imádók sorába tartozott, *Frank*ot többre nem merte bántani.

— Az «Excentric-klub» szabályai azt kívánják, — mondá egy alkalommal *Frank* a tőzsde elnökének, ki őt bővebb felvilágosításokért ostromolta, — hogy keblében csakis tisztességes, becsületes érzelmű emberek kapjanak helyet.

— Tehát ott nem csak tisztán üzleti dolgok kerülnek szóba?

— Minden üzlet, mely egyenes úton mások megkárosítására és tévúra való vezetésére nem irányul.

Ezen elv proklamációja beütötte a hordó fenekét. Szociális és kommunisztikus elvek terjesztését az arany borjú imádói nem tűrhetik, ez bálványuk érdekeit sértené, tulajdon nyugalmaukat pedig zavarná. (Folyt. köv.)

AZ 1891-IKI FÖLDRENGÉSEK.

Clamart, Ellis és *Morton*, a sydneyi meteorologikus megfigyelő állomás világhírű főnökei, rendkívül érdekes adatokat gyűjtöttek az idei földrengésekről, a mely érdekes adatokból a következőket közöljük itt.

A rendkívül szigorú tél lefolyása alatt az Indiai-oczeán számos elhagyott szigetén, melyeken kiégett vulkánok után maradt lava-rétegek kívül egyéb talaj nem létezik, s így a növényzet legfeljebb csak évezredek mulva fog lábra kapni, — egymásután sokféle erős földalatti mozgalmakat észleltünk. Midőn az európai állomásokról február elején és közepe táján a táviró 24—32° Reaumur hideget jelentett, a föld alatti zaj és mozgás legerősebb volt, miert is *Ellis* és *Morton* urak *All Saints* és *Clarence* nevű apró szigetekre tettek át megfigyelő állomásukat.

E szigeteknek tudunkaloha soha emberek nem laktak; az ottani fauna csakis tengeri madarakból és néhány kúszóból áll. Ivó vizet a lava-szikláknak sehol sem találni, egyezőval a természet ezen mostoha gyermekeinek múltja lehetett, de jelenjők abszolútul nincsen.

All Saints sziget terjedelme mintegy 1000 □ kilométer, s nem kevesebb, mint tizenhét teljezen kiégett vulkán van rajta. Ezeknek óriási öblük sok száz év óta tátongvál, a nélkül, hogy kikutatásuk eszközölhető lenne. *Ellis* ur hősiégi méretei meglepő eredményeket mutatnak. Ugyanis azt tapasztalta, hogy a hold negyedik szaporodásával a kráterek hőfoka is nagyobb lett. Éjjel a külső részeken legfeljebb egy fok hősege-melkedést konstátálhattak.

Május elején, midőn Olaszországból és Egyiptom némely részeiből jelentékeny földrengéseket jeleztek, az *all-saints* sziget kiégett vulkánjaiból tompa zúgás hallatszott, sőt június 17-én *Ellis* az egyik kráter szélén erős kénközsagot vett észre, mely tíz percig fokozódott s aztán megszűnt.

Kétséget nem szenved tehát, hogy *Leverrier* azon állítása, miszerint a földgolyó némely helyein előforduló vulkanikus kitérések bizonyos központból indulnak ki, nagyon is alapos.

Mintán nemcsak az Indiai-oczeánon, hanem

a tenger egyéb részeiben is számtalan lakatlan apró sziget van, melyeken kiégett vulkánok léteznek, a tudományos megfigyelések teljessége keresztil nem vihető. Mindamellett a most is égő, valamint a már régen kiégett vulkánok közti szolidaritás többé kérdés alá nem jöhet.

Ugyanaz időben, midőn mi az Indiai-oczeán kellő közepén a fenn leirt megfigyeléseket tettük, a tibeti és himalaji hegylánczon található nagyobb vulkánok körül hasonló mozgalom konstátáltatott. Dél-Amerika csúcában, valamint a szibériai hegylánczok körül, egyforma jelek mutatkoztak.

Junius közepén a vulkanikus mozgalom Európa déli részei felé terjeszkedett, míg a hónap utolsó napjaiban az irány egyszerre megváltozott, a gyakori erős zivatarok valószínűleg ezen földalatti mozgalomra vezethetők vissza és alig eszélünk, ha a rendkívül tél és nyár után ennél tán még sokkal kivételesebb észre és téle számítottak.

Ezen abnormitások eredete és okozatai még mindig a természet megfejthetlen titkai közé tartoznak. A táviró segítségével az idő és távolság számba vehető nehézséget többé nem képeznek. Mi Sydneyen a hongkongi megfigyelő állomás közleményeit harminezhet percz alatt kapjuk, és innen az anyaországba, nevezetesen Greenwicthe vagy Londonba ötvenöt percz alatt juttatjuk jelentéseinket, de már ennél többet a vizsgálat előmozdítására nem tehetünk. Mindamellett bizton hisszük és reméljük, hogy az ily módon eszközölt megfigyelések utóbb oly szellemi lánczolatot fognak képezni, melynek alapján nem csak sejtelnék, hanem tudományos elvek is létrejöhetnek.

Ezen alkalommal még felemlítjük, hogy a hold befolyását a vulkánok hőmérsékletére eddigelé a tudós világ semmiképpen sem akarta elismerni, sőt *Lagrué*, a párisi observatorium főnöke, a holdtól minden hősiégi befolyást megtagadott, minek következtében francia kollegaink megfigyeléseiket e részben egészen becsüztették.

Ellis és *Morton* uraknak *All-Saints* és *Clarence* szigeteken eszközölt thermometrikus feljegyzései azonban a hold hősiégi befolyását minden kétségen kívül helyezték. Miután pedig csakis oly test idézhet elő a hősege emelkedésében vagy fogyásában változást, mely maga is hőseget tartalmaz, legalább is másodrendű kérdésnek tartjuk azon állítást, miszerint a hold melegsége legfeljebb a nap sugarainak reflexusából eredne.

Mi sokkal inkább hajlandók vagyunk a régi tudós világ azon nézetét elfogadni, miszerint világosság melegség nélkül nem gondolható.

PAPIROS ÉS PUSKAPOR.

Ez idő szerint az egész világon 3985 papírgyár van, melyekben évenként ezer millió kilogramm papiros készül. Ezen tömeg felét a nyomdák veszik igénybe. A hirlapok évenként több mint háromszáz millió kilogramm papiros fogyasztanak, s ha tekintetbe vesszük, hogy tíz év óta e réven száz millió kilogramm több papirosra volt szükség, kétséget nem szenved, hogy a gyártást nagyobb mértékben kellene folytatni.

A napi és a hetilapok sajtója leginkább Amerikában fogyaszt nagy mennyiségű papiros, mert az odaváló újságok keves kivétellel rendkívül nagy alakban jelennek meg. A mi a papiros fogyasztás különféle nemét illeti, az új világ országai már régen túlszámnyalták Európát, habár azokban nemcsak a nyomtatás, de egyáltalán a gyártás is majdnem kétszáz évvel későbbben kezdődött meg, mint Európában.

Mig Angliában évenként minden lakosra hat kilogramm papiros számítanak, Amerika fejenként *nyolcz* kilogrammot vesz igénybe. Minden német ember 4 kilogrammot, *franciák* 3¹/₄-det, *spanyolok* 3¹/₄ kilogramm papirosot fogyasztanak.

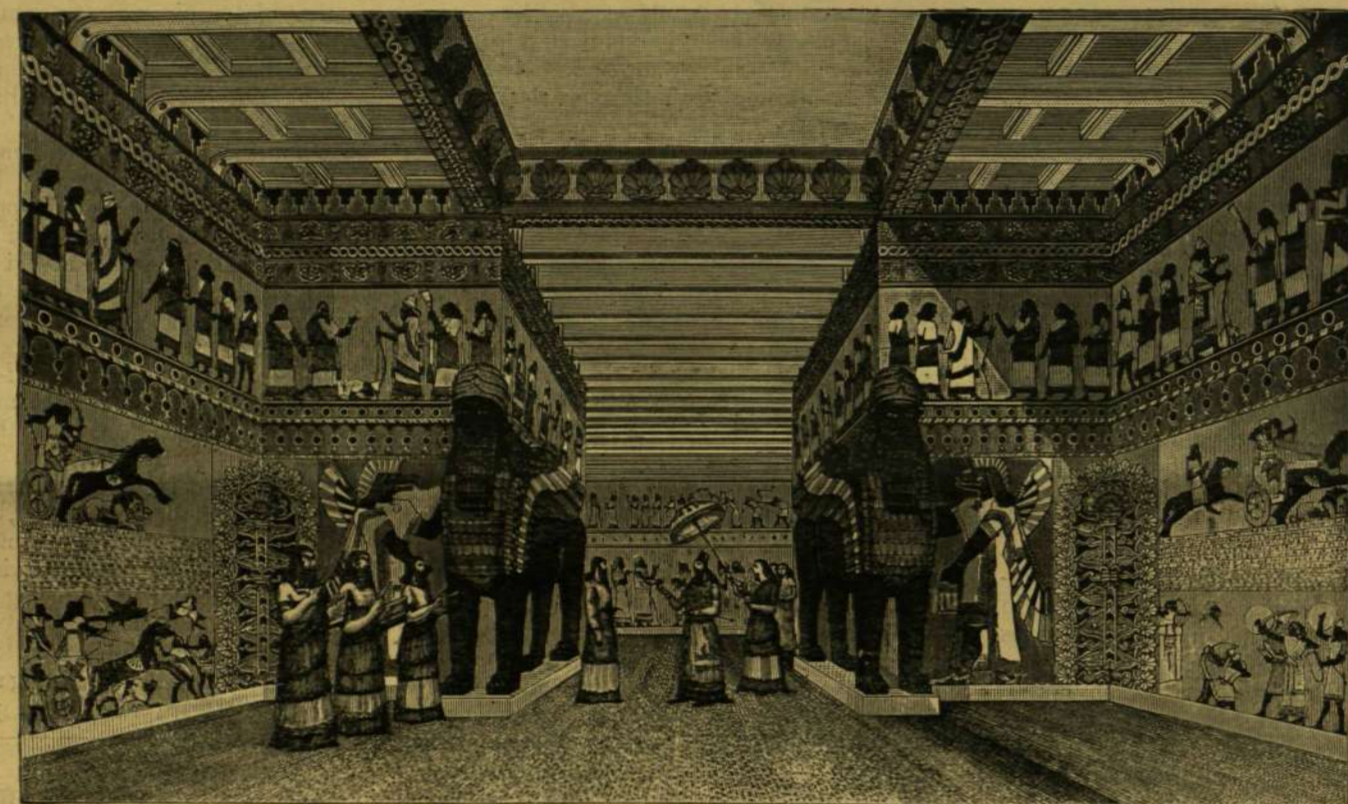
Évenként gyártott papiros értékét 120 millió frankra teszik, mely számításnak alapul egy kilogramm ára öt centimes-mal vagyis négy krajczárral vétetik fel.

Ezen adatok ellenében Carazon tábornok felemlíti, hogy az európai hadseregek évenként szárazon és tengeren megtartott gyakorlataik alkalmával, *15 millió* frank őr puskaport fogyasztanak, mely a szó szoros értelmében füstöt lesz. Mily óriási tökély vannak a különféle sere-

gek szertáiraiban puskapor és lövegek alakjában felhalmozva, arról kevés embernek van fogalma. A mint tudjuk, a mostani löszér-készletek bizonyos idő leteltével mint hasznavehetetlen anyagok mellőzöttek, mert a puskapor még száraz raktárakban is idővel erejét némileg elveszti, sőt a kevesebb gonddal gyártott puskapor négy év alatt végképpen elromlik és abszolút sem mire sem használható. E részben a vegytan még nem tett valami különös előmenetelt, mert különösen a legújabb feltalált füst nélküli puskaporról mondják, hogy rövid idő múlva ereje nagyobb részét elveszti. Ha most figyelembe vesszük, hogy a már közel tizenhárom év óta tartó fegyveres béke érdekében valamennyi európai sereg löszertárai teljes készületben tartatnak, az ezekben felhalmozott óriási tömegek időnkénti kiselejtezése oly összegekbe kerül, melyekkel a mindinkább terjedő pauperizmust egy század alatt nagy részben meg lehetne szüntetni.

EGY ASSYR PALOTA BELSEJE.

A régi írók munkái alapján eddig vajmi kevés tudomásunk volt a régi babilon és assyr művészetéről; csak mikor *Botta* és *Bayard* francia tudósok Mosulnál, a felső *Tigris* partján ásásokat eszközöltek, akkor találtak jelentékeny maradványokra, melyek *Ninive*, Assyria

EGY ASSYR PALOTA BELSEJE.

fővárosa épületeinek terveivel és művészi díszítésményeivel ismertettek meg. Arkitektúrája ezeknek is egyszerű, de kiváló érdekléssel bírnak az egymás fölött több sorban a falakba illesztett alabastrom-lapok, melyek gazdag reliefekkel telve, valamint a padozat agyaglapjait ékesítő díszítések, melyek tele vannak tisztán stilizált növényformákkal, palmettákkal és lotuszvirágokkal. A lakosztályokban levő oszlopok fejeit sajátos, két egymás fölött elhelyezett csigavonalon képezi, — a bejárókat szárnyas, emberfejú bika-alakok veszik körül, míg a lapos tetőkön kertek voltak. A Nimrud-ban talált palotamaradványok az iránt is felvilágosítanak, hogy az assyrok a csücs- és köríves építést ismerték, sőt voltak e célra készült ívezőkövek; s ezen tapasztalatot igazolják azon relief-képmaradványok is, melyeket újabb Khorsabadban, a régi *Ninive* helyén, a kapukon találtak.

Az eddig ismert assyr épületek legjelenteknyebbe ama három palota, mely *Nimrudban* van, melyek közül az éjszaknyugati (a legidősebb) valószínűleg Kr. sz. e. a 10. vagy 9-ik században épült; valamivel újabb keletű a délnyugati és a központi palota. Ép így keletkeztek *Ninivének* a babilonok által 605-ben történt szétrombolása előtt a *Kujundisli* és tovább északra a *Khorsabadi* palota, mely utóbbi teljes képét adja az assyr palotaépítkezés nagyszertűségének.

Ez a *Khorsabad* egy elhagyott falu *Mosul* mellett, az *Eufkrat* partján, mely tulajdonképp egy

francia tudós, *Place* Viktor lankadhatatlan fáradozása és kitartása által vált híressé. *Place* 1865-ben két kötetben megírt művében «*Ninive* et l'*Assyre*» közli a meglepő gazdag eredményt, s ebből ismerjük az óriási assyr palota teljes képét. E szerint a monumentális palota egy 14 méter, magas, 314 méter széles és 344 méter hosszú tervszerű épület, és 3 méter vastagságú fallal és védőtornyokkal volt körülvéve, mi közben az épület sarkai kelet, nyugat, dél és észak felé irányultak.

Az egész épület több mint 200 helyiséget foglal magában, különféle nagyságu és díszítéssel ellátott termekkel és szobákkal, melyek 30 udvar köré csoportosulnak, s jelentőségüket és rendeltetésüket még ma is pontosan meg lehet határozni. A bejárókat remek művi, óriási bikákkal díszített kapuk képezik, a legelőkelőbb helyiségeket reliefművek ékesítik, más helyiségek pedig, különösen az alvószobák, pompás falképeket tartalmaznak.

Az itt talált szoborművek túlnyomó része jelenleg a párisi Louvreban van. A palota mellett egy-két lépcsőfokból alkotott piramis emelkedett, mely fokok közül még négy megvan, melynek mindegyike 6 méter magas. Egy megtalált felirat világosít fel az iránt, hogy az egész épület építője *Sargon* király volt, ki Kr. sz. e. 721—802. évben uralkodott.

* Földalatti vasutat építenek most már Párisban is. A vasút villamos lesz s egészen át megy a városban a boulognei erdőből a Bois de Vincennes-ig a Rivoli utczán, a Concorde-téren és az Elyzeumi mezőkön át.

* Vasuti jelzőlámpára teledett le nemrég egy este London mellett egy mérhaj, s egész reggelig, míg eltávolították, sok alkalmatlanságot okoztak. Ködkürtöket kellett a jelzők helyett használni.

* A Földközi-tenger legmélyebb pontját nemrég állapította meg a «Washington» nevű olasz gőzös a jóniai tengerben, csaknem középtű Kréta és Szicília között. E helyen majdnem két szélességi fokot át a tenger mélysége átlag 4000 méter. Ugy látszik, hogy ezen a helyen volt a geológiai korszakokban először tenger. Az olasz térképeken a mélyedést Magnaghi admirál néven fogják jelölni.

* «Jugendschutz» czím alatt egy berlini nőegylet külön otthonokat állt fel magánosan élő, jellemes fiatal nők számára. A kereslet oly nagy, hogy már a harmadik ily otthon kell berendezni.

* A braunschweigi dom mellett levő ezer éves hársfa, a mely alatt állítólag már Oroszlán Henrik császár törvényszékét tartott, most már teljesen összeesett, június 29-én törzse szétvált s a régebben megvédése végett beletett töltelék is kiomlott. A történeti nevezetességű fának vége van.

* *Khinai* rendjel-alkusok. Amerikai lapok leleplezése szerint a khinai anyacsászárnő útján, ki igen pazarló, csaknem minden tisztességes külföldön lakó khinai ember megszerezheti magának azt a rendjelt

DIPLOMATÁK FOGADTATÁSA AZ ANGOL UDVARNÁL.

Európa államainak fővárosaiban a legérdekesebb látványok közé tartozik a diplomaták hivatalos fogadtatása az udvaronál. A földgömb minden részének egy-egy képviselője jelenik meg ilyenkor vagy a diplomaták gazdag pompájú díszöltözésében, vagy nemzeti díszruhában, a legváltozatosabb rendjelekkal megrakva s e mellett a különféle katonai és tengerészeti egyenruhák is csaknem mindenkor képviselvek, mivel

annival inkább, mert a kép egyúttal arcképgyűjtemény is, s igen természetes, hogy oly előkelő udvarnál, minő az angol, a diplomata-testület tagjai közé minden állam lehetőleg legkitünőbb fiait szokta elküldeni.

Minden külföldi képviselő között rangra és tekintélyre nézve legkiválóbbak az úgynevezett nagykövetek, kiket még nagyjában ma is, de azelőtt kivétel nélkül csak nagyhatalmasságok szoktak küldeni más nagyhatalmasságok udvaraihoz, s kik, mint saját hazájukban már kiváló szerepet játszott, vagy fejedelmi vagyonu és magas rangú polgárok, hivatalos állásukban is nagy

donban 7 ily nagykövet van s ezek doyenje most *Waddington*, a francia nagykövet, egykor sokat emlegetett miniszterelnök, ki már nyolcz éve foglalja el ezt a helyet, hova 1883 július 18-án nevezetett ki. Ném érdeklélen felemlítünk, hogy előtte a doyen gróf *Károlyi* Alajos, a mi nagykövetünk volt. Természetes, hogy ez az állás gyakran változik. Legtovább volt még doyen Londonban *Musurad* pasa, ki 35 éven keresztül tartózkodott Angliában, mint Törökország nagykövete s így igen természetesen nagyon ismeretes volt az egész óriási városban. Ha az időszertint doyen távol van, a kinevezés

- Nagykövetek:
- I. Waddington (Franciaország.)
 - II. De Staal (Oroszország.)
 - III. Hatzfeldt gróf (Németország.)
 - IV. Rustem pasa (Törökország.)
 - V. Deym gróf (Ausztria-Magyarország.)
 - VI. Tornelli gróf (Olaszország.)
 - VII. Da Casa Leiglesia marquis (Spanyolország.)
- Követek:
1. Bylandt gróf (Hollandia.)
 2. Solvyns báró (Belgium.)
 3. Pispino (Románia.)
 4. Domínguez Lajos (Argentína.)
 5. Medina Criciano (Guatemala.)
 6. Grucs (Szerbia.)
 7. Angulo Filop (Kolumbia.)
 8. Antez Károly (Chile.)

9. Lincoln Eöbert (Egyesült-Államok.)
 10. Mirza Mohamed Ali Khan, (Persia.)
 11. Siah Ta-ján (Kína.)
 12. Akerman (Svédország.)
 13. De Bille (Dánia.)
 14. Gennadius (Görögország.)
 15. De Soveral (Portugal.)
 16. de Souza Correa Iovag (Brazília.)
- Miniszter resident (Sokkonul):
17. Latortne (Hayti.)
- Konzulok (Charges d'affaires):
18. Hoffmann A. (Havai szigetek.)
 19. Dr. Nin Albert (Uruguay.)
 20. Dom Pablo Martinez del Campo (Métiko.)
 21. Phra Dithakar (Szaín.)
 22. Jovicic M. F. (Szerbia.)
- Az angol királynő szertartásmestere:
23. Sir Christopher Teesdale altábornagy.

DIPLOMATÁK FOGADTATÁSA AZ ANGOL UDVARNÁL.

és czimet, a mit akar, sőt azoknak rendes díjuk van. A «Jan Jod» czím, mely körülbelül «lovag»-nak felel meg, 200 dollárba kerül, a «Gne dan» 300-ba, s a «Yuen Why» vagyis bárói rang 1000 dollárba. Tíz-ezer dollárért a khinai már «Se-fu» lehet, azaz egy nagyobb város polgármestere.

* A pápaszemet Európában már 2000 évnél régebben kezdték használni, a rövidlátó Nero császár is ezzel nézte a gladiatori játékokat, de a XIII. századig csak egyes nagyító üvegeket használtak. A mai pápaszemeket 1290-ben találta fel egy Salvinodogli Armati nevű florenzi vagy mások szerint Spina Sándor nevű barát. A következő században már nem volt nagyon ritka a pápaszem, de még mindég annyira becsülték, hogy a végrendeletekben külön emlékeztek meg róla. Paduai szent Antal, ki, midőn az emberek nem akartak reá hallgatni, a halaknak prédikált, nemcsak ruháját, de pápaszemét is oda ajánlkozta a szegényeknek. Régebben áveg helyett smaragdot is használtak, eleinte csak Olaszországban, később Hollandiában készítették. Middelberg Hollandiában, Nürnberg s Rethenow Németországban híres pápaszem készítő városok voltak. Díszítésképp legelőször a spanyolok használták, kik a monocle-t is legelőször alkalmazták, mely azóta divatossá lett.

* Kolumbus híres hajójának mását készítették meg a régi leírások és rajzok után a chicagói nagy kiállítás számára, a hol Amerika felfedezőjének összes összegyűjtött ereklyéi is bemutatva lesznek, a többek közt a palosi La Rabida zárdá mintája, a hol a sokat családott férfin megvonult mindaddig, míg világhírű utjára indulhatott.

EGYVELEG.

* A szerzői jog utat tört magának az amerikai Egyesült-Államokba is, a hol eddig idegen nemzetek íróinak tulajdonjogát nem respektálták. Újában ugyanis Belgium, Franciaország, Anglia és Svájc államokkal kötötték ide vonatkozó szerződéseket.

a nagy diplomata-testülethez nemcsak a nagykövetek, követeik és konzulok, de a katonai és tengerészeti meghatalmazottak is odatartoznak. Hozzájárul a kép tarkaságához ezenkívül a nagy fogadások alkalmával szintén jelenlevő udvari méltóságok tarka egyenruhája és az előkelő nők ez alkalommal használt ékszereinek fénye. Valóban, egy ilyen nagy fogadást részletesen megsejmelni s leírni nem csak egy pár órai munkába kerülne.

Mivel azonban közönséges halandó igen könnyen megfuthatja életpályáját úgy, hogy ily nagy fogadást még a királyi paloták kapuja előtt sem lát meg, nem tartjuk érdektelennek egy ily fogadás hű képét közölni, az angol udvarból,

tiszteletben szoktak részesülni, s kiknek a fontosabb politikai alkudozásokon kívül a megbízó állam társadalmi képviselése is feladatuk s ezért rendszeren óriási összegű fizetésük s külön szép paloták vannak. A múlt századokban, különösen Spanyol- és Franciaországban kifejlődött merer diplomatáziái etikettét még most is pontosan megtartják, s hogy a rangfokozat tekintetében ne történjen közöttük versengés, kinevezetéseik sorrendjében foglalnak helyet s a legregében kinevezett, az úgynevezett «doyen»-t mintegy egyenlők között elsőnek tekintik, ki minden oly esetben, midőn valami etikettkérdés merül fel, az udvar és a többi nagyköve-tek között közvetítő szokott lenni. Jelenleg Lon-

donban 7 ily nagykövet van s ezek doyenje most *Waddington*, a francia nagykövet, egykor sokat emlegetett miniszterelnök, ki már nyolcz éve foglalja el ezt a helyet, hova 1883 július 18-án nevezetett ki. Ném érdeklélen felemlítünk, hogy előtte a doyen gróf *Károlyi* Alajos, a mi nagykövetünk volt. Természetes, hogy ez az állás gyakran változik. Legtovább volt még doyen Londonban *Musurad* pasa, ki 35 éven keresztül tartózkodott Angliában, mint Törökország nagykövete s így igen természetesen nagyon ismeretes volt az egész óriási városban. Ha az időszertint doyen távol van, a kinevezés

utána következő tölti be tisztjét, így legutóbb is, midőn Londonban a német császár jelenléte alkalmával fenforgó szertartásokat kellett megállapítani, a francia *Waddington* helyett, ki könnyen érthető okokból nem volt jelen, *De Staal*, az orosz nagykövet szerepelt, mint doyen. Mondják, hogy az angol udvarnál egyenlő az összes diplomaták közt ez az orosz nagykövet a legkedveltebb ember, mint igen szellemes és élezes társalkodó.

Hasonlóképp van doyen a követeik között is, kik többnyire szintén előkelő politikusok, s hazájukban rendszeren már mint államférfiak szerepeltek. Az angol udvarnál jelenleg a követeik doyenje *Bylandt* gróf, Hollandia követe, ki

15 év óta van ebben az állásban. A követeknek, szintúgy mint a nagyköveteknek, etikett által megállapított egyenruhájuk van, de láthatjuk a képből is, hogy ez már nem oly díszes és csillogó, mint a nagyköveteké, sőt akad közöttük egy (Lincoln, a hatalmas amerikai Egyesült-államok követe), ki a szertartásokat teljesen mellőzve, közönséges szalon öltözetben jelent meg a fogadásnál. De csak is ez az egy puritán köztársasági ember az, ki a szertartásokra nem figyel, a többiek mind egyenruhát hordanak, bár ez az egyenruha az exotikus államok követeinél (minők Khina, Sziám, Persia, Görögország stb.) a nemzeti öltözethez vonzódnak, nagyon eltérő a megszokott európai egyenruhától.

Képünkön, melyhez külön magyarázó kiegészítést is közlünk, hogy az egyes nevezetesebb egyének arcképét ki-ki felkereshesse, a nagykövetek állanak előtérben s ezeken kívül van még az angol fő szertartásmester, *Sir Christopher Teesdale*, katonás egyenruhájában, mint a ki ily nagy fogadások alkalmával, s különösen azok rendezésénél, a legfőbb teendőket végzi. A konzulok közül, kik már nem annyira politikai, mint inkább kereskedelmi képviselők, s kiknek száma Londonban, a világforgalom egyik gyújtóján, egész legió, már csak egyesek láthatók e képen s azok is nagyobbbrészt oly államokból (Mexikó, Uruguay, Hawaii), melyek a külön követtartás költségét alig bírhatnák meg. Tudvalevő dolog azonban, hogy az ily konzulok nagyobb része nem abból az országból való, mert az államok költségkímélésből igen gyakran adják meg ezt a czímet és méltóságot idegeneknek is. Budapestén így van képviselve egész sereg kisebb európai állam s néhány más földrészből is, mint Persia, Argentina és mások, s viszont a Balkán-félszigeten s környékén kívül, a hol kereskedelmi és társadalmi érdekeink nagyon erősek, monarchiánkat is túlnyomólag csak ily tiszteletbeli konzulok képviselik.

Jelentékeny államok fővárosaiban, s így természetesen Londonban is igen nagy terület a diplomáciai kar, s mivel ennek minden egyes tagja feltétlenül őrzi tekintélyét, még a külsőségekben is apróságokban is, az ily nagy diplomata-fogadások rendesen csak csillogó külsőségek és merev szertartások. Kedélyességről ily helyeken szó sem lehet, valódi mulatságról még kevésbé, s legtovább józan eszű ember örvend, ha a szertartásnak mielőbb vége van. Londonban ily fogadások sokkal ritkábban is történnek már, mint a külsőségekhez jobban ragaszkodó európai kontinens nagy udvarainál, hol a diplomáciai kar felvonulása csaknem állandó staffage-ja minden udvari eseménynek.

FRENCH SHELDON ASSZONY, AFRIKAI UTAZÓ.

Afrikában, a földrészek azon vidékeit értve ez alatt, hova a vasút és gőzhajó mindeddig el nem jutott, aránylag nagyon kevés művelt nő járt. A hírneves utazók között csak egyetlen nő volt, ki a Szahara bensejébe jutott el, a hollandi eredetű Tinné, kit utazása közben rablók gyilkoltak meg, s a felfedező utazók közül is csak egy vitte el ide magával nejét: Baker Samuel, a Nilus forrásainak híres felfedezője, s ez utóbbi azért érdekelhet különösen minket, mivel ez a nő budapesti születésű volt.

E két nevezetes afrikai utazóhoz jó most egy harmadiknak neve: *French Sheldon* asszonyé, kinek arcképét (afrikai útiruhájában s háttérben az afrikai kunyhókkal) most mutatjuk be. Ez a nő amerikai születésű, de jóformán gyermekkorában költözött át Angliába, hol állandó lakása van. Gyakorlott és tapasztalt utazó, s mint sok más angol nő, ő is bejárta már vasúton és gőzhajón a földgömb nagyobb részét s csak legújabbban Stanley világhírű utazásának eredményei keltették fel benne azt a vágyat, hogy Afrika ismeretén belsejébe is elhatoljon s ott kutatásokat tegyen.

French Sheldon vállalata nem volt kalandos jellegű. Több kiváló utazóval s magával Stanleyval is személyesen tanácskozott, gondos előtanulmányokat tett s karavánja, melyet Zanzibárban szervezett, teljesen megfelelt az igényeknek. Mindamellett nagy költséggel és gondnal szerveztetett utazása, melyből pár héttel ezelőtt tért vissza, lényegében eredménytelen maradt, mivel a forró égő annyira megrongálta idegeit s álta-

FRENCH SHELDON ASSZONY.

lánban egészségét, hogy kénytelen volt tervéről lemondani. Csakis a Kilimandszaro hegyéig hatolt el, mely jóformán az egyenlítő alatt van jól benn Afrika bensejében, de a melyet már számos kiváló utazó látogatott meg s környékét különösen az angol Johnston s a német Meyer leírásai után alaposan ismerjük. Tudományos tekintetben csak a kis Sala-tónak, egy kihalt vulkán kráterében fekvő álló viznek részletes kikutatása és megismertetése voltak *French Sheldon* útjának főeredményei. Az elismerés azonban méltán megilletti a nőt, ki jelentékeny anyagi és erkölcsi áldozatot hozott a tudomány érdekében.

A TEMESVÁRI KIÁLLÍTÁS.

A vidéki kiállítások iránt nálunk a bizalom csak újabb időben kezd igazán nyilvánulni. Igaz ugyan, hogy az országos kiállítások hazánkban a vidéki városokban indultak meg s csak Kecskemét, Szeged és Székes-Fehérvár sikerei után kerülhetett Budapest sorra, hogy egy igazán országos és általános kiállítás keretében csoportosítsa hazánk gazdasági és kulturális haladásának vívmányait. E nagyszerű kiállítás után azt kellett hinnünk, hogy a vidék sokáig békében fogja hagyni a kiállítások ügyét, mert hisz az 1885. évi kiállítás hatása bizonyára benőtőlag fog hatni a vidéki kezdeményezésekre, melyek nem versenyezhetnek s nem felejtethetik el a budapesti nagy kiállítás messzeható sikerét. Kellemesen csalódtunk. Az utóbbi név év alatt Pécs, Arad és Temesvár próbálkoztak meg nagyobb, u. n. «kerületi» kiállításokkal, mindegyik tisztességes sikert ért el, de valamennyit fölülmulat a július 19-én megnyitott temesvári kiállítás.

És ez természetes dolog. A kiállítási ügy évről-évre fejlődik, s a kik vele foglalkoznak, sokat tanulnak, eleget tapasztalnak arra, hogy egy újabb kiállításban hasznukra fordítsák tanulmányaikat. Így van ez a temesvári kiállításnál is, melynek szervezői, s főleg *Strasser* Albert kamarai és kiállítási titkár, ügyesen tudták mindazt kiaknázni, a mi előnyösét eddig a kiállítások nyújtottak.

Ezért tünik föl már első tekintetre a temesvári kiállítás épületeinek ügyes csoportosítása. A bejáratnál kellemesen lép meg bennünket, hogy nagy terület van fontartva az igazgatósági épület és az iparszarnok között a sétáló és pihenő közönségnek. Ez a modern kiállítási irányzat, mely a látogatóknak nemcsak a tanulmányozásra ad módot, hanem a pihenésre, kellemes szórakozásra is. És hogy ezt mind könnyű szerrel el lehet érni, csak névszerűen kell fömlíteni azokat az épületeket, melyek a most említett nagy pihenő- és sétáló (vulgo: korzó) körül vannak és pedig: a zene-pavillon, cukrászat, kávéház, vendéglő- és sörház, a phono-graph pavillonja, a szeszitalok kostoló-fülkéi

és Törley József pezsgő-pavillonja. Mindezekből sohasem fogyott ki még eddig a közönség s mindenütt jól érzi magát a látogató, ha a fűrésztörvény után megpiheni szívesen.

Nem is kis földadat a kiállítási laikus szemmel végigtekinteni. A 82,000 négyzetméter elfoglaló területen a fedett tér 20,000 négyzetméter foglal el s ennek több mintegy negyed részét képviseli az iparszarnok, melynek központi kupolája 31 méter magas. Igen czélszerű is az iparszarnok beosztása. Kicsiben hasonlít a városi fűrésztörvényhez. A rotundában tömött sorokban látjuk a szebbnél szebb tárgyakat, köröskörül pedig tágas és kitűnően beosztott, ügyesen kihasznált termek foglalják magukban a kiállítás legfontosabb csoportjait, u. n. Temesvár város, az ipari tanműhelyek, a Vaskapu, a selyemipar, a dohánygyártás, a méhészeti, mezőgazdasági, butoripari- s női- és házi ipari csoportokat.

Külsőleg is impozáns látványt nyújt, főleg, ha a villamos világításnál tünderi fényben az előhomlokzatot tekintjük; nem lép föl nagy pretenziókkal és egyszerűségében mégis eléggé méltóságos, hatása kellemes és vonzó. A többi épületek közül még a fém- és vasipari pavillon s az osztrák-magyar államvasút pavillonja említendők, mint a melyek külsőleg szintén eléggé mutatósak. A többi barakk- és fűszerüzem gépcarnoktól eltekintve, a pavillonok kellemes változatban vannak a kiállítás területén elszórvva. Két egymáshoz hasonló pavillon nem akad, mindegyik másik stílus képvisel csak egyben hasonlóak: könnyed, villászerű csesebecések, melyek magukban is diszítik a kiállítást. Iyenek a cukor-pavillon, a torontáli pavillon, az erdészeti csarnok, Vinga, Fehértemplom és Bogsán városok külön pavillonjai.

A terület többi részét még más épületek töltik ki, s a szabadban is számos fa-, kő- és cement-ipari tárgy van föllállítva. Különös díszet érdemel azonban a területnek párszít- és virágkertetesi berendezése, mely az ottani híres *Mühlé*-ben igazi mesterét talált. Tehát a kiállítás külső hatása kellemes a szemre és a jó izlésre egyaránt. A mi a beltartalmat illeti, ez a temesvári kiállítás sikerének második főtényezője. Látszik, hogy iparosaink, termelőink sokat tanultak s igénytelen tárgyakat is dekoratív szempontból jól tudnak bemutatni. A főváros és az országos hírvé kiállítók tárgyairól fölösleges volna szólni, mert itt a főfigyelem a délmagyarországi tárgyakat illeti. És bár itt szakszerű bírálatnak helye nincs, egész általánosságban meg lehet jegyezni, hogy egyrészt versenyképes, modern ipari termeléssel találkozunk, másrészt kezdetét látjuk olyan szorgalomnak, melynek fejlesztése és támogatása e vidékre nézve kiváló fontosságú érdek.

Elismerte ezt maga Baross miniszter is, a ki a megnyitás alkalmával nagy figyelemmel tekintette meg a kiállítást. Személyes megjelenésével ünneppé emelte a megnyitást. A csinos stílyben tartott igazgatósági épület előtt ott volt a miniszter körül az egyház, a megye, a város és a katonaság színe-jáva, a megyei és szomszédvidéki notabilitások, kiállítók és érdeklődők. A korzón előkelő hölgyvilág, a meghívott egyletek, intézetek képviselői, a polgárság tarka csoportokban foglalt helyet s nagyban emelte az ünnepély látványosságát és fényét. (A kiállítás megnyitását feltűnő rajzunkon a Baross Gábor minisztert üdvözlők élén Molnár Viktor temesi főispán alakja is fölismerhető.)

A miniszter, a ki a vasárnapi munkaszünetet kezdeményezte, az első munkaszünetes vasárnapon díszes hallgatóság előtt hirdette a munka dícsőségét és elismeréssel hajolt meg a munka, a szorgalom, a tudomány ama számos jelei előtt, melyeket a temesvári kiállítás nyíltan föltár, és melyeknek hathatós fejlesztésére ez a kiállítás csak kedvezően kínálkozó alkalom lehet. —i.

EURÓPÁBÓL AMERIKÁBA.

Ezelőtt alig negyven évvel a nagy tengeren való utazásra csakis az szánta el magát, ki maga helyett más valakit nem küldhetett, vagy pedig Európából minden áram nemekülűni akart. Nem veszünk e helyütt számításba a tudományos kutatások vagy egyéb küldetések nyomán utazókat, mert ezekre az út különféle esélyei és viszontagságai mérvadó befolyást nem gyakorolhattak. A ki akár Londonból, Párisból vagy a

kontinens bármely kisebb-nagyobb fészkeből Amerikába esetleg Khinába vagy Ausztráliába utazni kényszerült, földi gondjairal bátran számot vehetett, mert a szerencsés átkelés esélyeinek százaléka nagyon sovány számokat mutatott a különféle balesetek rovataival szemben. Mai napság — mondjuk a tizenkilencedik század végén, 1891-ben — sok ember csak azért utazik Londonból vagy máshonnan Amerikába, hogy a nyári évad valamely csekély részét kedélyesen tölthesse.

Öt nap, kilenc óra és 17 perc alatt lehet eljutni Liverpoolból New-Yorkba! Az ember alig bír, hogy ezen utra ezelőtt öt évvel tizenhárom, legjobban esetben tizenkét és fél nap kellett, de ma már az öt napot is megokolták. Ha 20 ezer lóerőjű gépekkel bíró hajón öt nap kell, 40 ezer lóerővel harmadfél nap alatt tehetjük meg az utat. A számítás nem aseptalan, mert ötnél fele kettő és fél, és negyven ezer lóerőjű gépek kétszer annyi erőt fejtenek ki, mint húsz ezer lóerőjűek.

De lássuk kissé közelebbről a most, 1891 július havában közeledő egyik tengeri gyorshajó belsejét és szerkezetét.

A «City of Paris» (Páris városa) nevű gőzös, mely mostanában Európa és Éjszak-Amerika közt közlekedik, 170 méter hosszú, 19 méter széles és 13 méter magas. Ezen tömeg sulya — 10,500 tonna — dacára óránként 39 kilométer utat halad. Gőzgépei 20,700 lóerőnek felelnek meg, és naponta 300 tonna kőszénét fogyasztanak. Csavarjai perczenként 88 fordulatot s így hat nap alatt 760,320 fordulatot tesznek.

Az utolsó átkelés alkalmával a hat napi idő, öt napra és kilenc órára szállott le, a nélkül, hogy a gépek ereje a legutolsó fokig igénybe vételt volna. A mint említettük, naponként 300 tonna kőszénét fogyaszt el; ha most egy kilogram szénre 8,5 kilogram gőzt számítunk, a katlanokba másodperczenként 30 liter viznek kellett mennie, mi óránként 108 köbméter, egy átkelés idejére pedig 15,552 köbméter tesz ki. Ha ezután számításba vesszük, hogy egy kilogram gőzre 40 liter víz szükséges, egyszerű sokorozásokból ki fog tűnni, hogy a gép szivattyuinak másodperczenként 1208 liter vizet kellett mozgatnia hozni, mi az egész utra 622,080 köbméter vizet igényel.

Magától értetődik, hogy a hajó egyformán gyors haladása a gépek pontos és minden legcsekélyebb fennakadás nélkül működésétől függ. A hajó naplói, mely az első gépészmérnök által óráról-órára az elindulás perczetéről a megérkezésig a gépek minden mozzanatáról pontos feljegyzéseket tartalmaznak, azt tanúsítják, hogy az óriási szerkezet egyetlen egy részben sem mutatott valami eltérést vagy pillanatnyi fennakadást. Ily formán kéréséget nem szenved, hogy a gépek kettőztetett erejével a hajó gyorsasága is hasonló arányban fog növekedni.

A mi a hajó egyéb berendezéseit illeti, bátran el lehet mondani, hogy kényelem, pazar fény és minden kigondolható kényes igények kielégítésében a kivánások netovábbja már most is el van érve.

Annai pénzért sehol a világon, oly iri módon nem lehetne megélni, mint a «City of Paris» fedélzetén. Az átkelés árai a különféle helyeken utazó közönség igényeihez mérve, nagyon jutányosak, és a vállalat csak a többszöri utazások által juthat haszonhoz, míg előbb a magas árakat leginkább az okozta, hogy egy-egy gyorshajó évenként négyszer fordulhatott meg Európa és Amerika közt; a «City of Paris», ezt az utat kilenc hónap alatt huszonkétszer tette meg.

EGY KIS KATONAI STATISZTIKA.

— Katonai munkatársunktól. —

Mai napság a háborúk nem vasúton ugyan, de nagyobb részt a vasút segítségével viseltetnek. Érdekes tehát tudni, mily szállítási eszközökkel rendelkeznek a nagy katonai hatalmasságok.

Franciaország vasutain 9422 mozdony 21,869 személy-kocsi és 233,155 teher-kocsi mozog. Ha most vonatonként egy mozdonyt és ötven kocsit állítunk össze, 4663 vonat kerül ki, melyen 4,663,000 embert bármely irányban szállíthatnak.

Németország és *Oroszország* együttesen alig képesek ily nagy számú járműveket kiállítani, habár néhány év óta éjjel-nappal a hiány pótlásán fáradoznak.

Ausztria-Magyarország és *Olaszország* vasútai többnyire külföldről kölcsön vett kocsiakkal képesek a kereskedelmi forgalom igényeinek megfelelni.

Ámde, ha a francia sereg hadilétét figyelembe vesszük, kitűnik, hogy a forgalmi eszközök száma nem valami túlzott. Ugyanis béke idején a francia sereg 26,763 tisztet, 534,100 embert, 480 tábort 3060 befogott ágyúval számol, háború esetére pedig 3,784,000 emberrel vonul ki a harcra.

Az orosz sereg hadilétészáma 994,460 ember 4030 tábort ágyú, 280,810 ember és 640 ágyú mint tartalék, 137,730 kozák 240 ágyúval, végre 189,500 ember, mint póttartalék 384 ágyúval.

A német haderő mostani hadilétészáma, a Landwehr és Landsturm újjászervezése miatt, még csak megközelítőleg sem lehet eltalálni. A békelétszám 19,457 tiszt, 468,409 ember és 1500 befogott tábort ágyú.

A fentebbi számokból kitűnik, hogy háború esetére, előre nem látott, vagy valószínűtlenné tartott szövetségek minden emberi számítás helyességét illuzoriussá tehetnék. Míg a francia vasútak járműveik számával első helyen állnak, Angliában e napokban a legnagyobb gyorsaság elérhető tárgyakban tették kísérleteket. Ugyanis Londont Edinburggal két vonal köti össze; a nagy-éjszaki és az éjszak-nyugati vasút.

Elhatározottak, hogy a nagy-éjszaki vasúton este 10 órakor elindult vonat reggel hat órára Edinburgban legyen, s így a 632 kilométer utat nyolcz óra alatt, vagyis óránként — a megállapodások levonásával — 84 kilométer utat kell megtenni.

A kísérlet hét óra és huszonhét perc alatt sikerült, mert a meglévő helyeknél még harmincz-három perczet meghélt megakarítani. Utközben a vonat legnagyobb gyorsasága 123 kilométer volt egy óra alatt. Az ily rendkívüli gyorsaság megkívánja, hogy a mozdonyok és kocsi különösen e czéla szerkesztésenek, hogy a pályatest mindenütt szilárd legyen és végre, hogy az útba eső átvezetők, hidak és átjárók az iszonyú nyomást elbírják.

Kétséget nem szenved, hogy azon esetre, ha a rendkívüli gyorsasággal közlekedő vonalak ki fognak épülni, a most elért gyorsaság még 40 százalékkal lesz fokozható.

LEVÉL A DIVATRÓL.

Budapest, 1891 augusztus.

DIVATOS PONGYOLA.

Kedves Mariskám! Azt írod, hogy furdóba készülsz, — szerencsére csupán szórakozás kedvéért, — de, hogy régóta ki

se mozdulván akácios falcskátközből, nem tudod, hihetsz-e divatlapoknak és engem kérsz, világosítsalak fel a divat legújabb áramlatairól.

Nagyon szívesen megfelelek ohajtatásodnak, legalább cseveghetek is veled, ámbár egy olyan elegáns menyecske, mint az én Mariskám, nem szorít senki felvilágosításaira. Ott van az ő leghívebb és legigazmondóbb tanácsadója: kipróbált józólése.

Ugy-e bámulsz, hogy divatlapod képei csak jelentéktelen árnyalatokban változtak, és hogy az oly széles és változékony divat már jó idő óta csak keveset változott. Kedvesem, hihetsz e képes lapoknak. A mostani divat nagy népszerűségnek örvend és egy csepp kilátás sincs rá, hogy valami revolúció legyen várható a csipke, selyem és batizet birodalmában.

Igy nyáron a könnyű fátylest szövetek, a batizet, a creton, a szatin, fulár, surah kedveltek, min-táztak kisebb-nagyobb pettyek, csikok; de leginkább a nagy virágos szövetek kapcsák. Diszitési csipkék, sok csipkék, minél több elszórt használnak, azonkívül a szalagdísz és a paszományt se vetjük meg.

A ruhák szabása kétféle: Sima, szűk szoknya, lebbentyűs (basque) derékkal, vagy pedig a princesse alak. Az újjak még mindig csuklón alól érő, hosszúnak, alól szűkek és vállban dudorosak. A gallér izlés és a nyak alkata szerint váltakozik. A régóta domináló Stuart- és Medicis-gallér, minden ellenkező híresztelés dacára, még mindig tartja magát. A szoknya elől olyan hosszú, hogy csak a lábujj látszik ki, hátul pedig kellemes hullámvonalban omlik alá, úgy, hogy a földet érintse, a nélkül azonban, hogy uszályt képezze.

A kalap most is kétféle: karimás és toque alakú. Utóbbi nem sokkal több kicsiny bársony, selyem, csipke, vagy virág koszorúnál, mely coiffure-szerűen ül a fejbűben; a karimás kalap annyiban módosult, hogy kőfogata kisebb lett és változatosabb kedvéért nem úgy tesszük a fejünkre, hogy előszöré fölfelé álljon (mint e legutóbbi időkig), hanem hogy hátulról előre lefelé hajoljon. A haját, a kalapokhoz alkalmaztatva, görög kontyba tűzzük, mely se a nyakban, se a fejbűben, hanem a homlokka egy magasságban ül. A haj hullámossága most is divatos és a «frou-frou»-k annyiban módosultak, hogy a halánték egészen szabadon marad (hunczutka-mentesen) és csak elől van egy-két, a szemöldökig leérő «acrococoeur».

A napernyők nagyok, hosszú, erős nyelűk sétabotnak nagyon alkalmas; a hosszabb kirándulásoknál, és tarka selyem, vagy szellős csipke dongáikkal rendkívül élénk és kedves keret képeznek az archoz.

Néhány divatos ruhát képen mutatok be neked. Ez az első itt gazdag pongyola, «nagyobb alkalmas-hoz». Szövetének, hogy a képen látható redőzetet el lehessen érni, nehéz selyemnek kell lenni. Szabása princesse-alaku, hátul két álló redővel, melyek rövid uszályban hullnak le. Széles arany, bronz vagy selyem paszományból gallér, mellnyereg és óv kék, mely utóbbi elől arasznyira nyitott és két oldalt rojtos kokárdában végződik. A gallér és a «nyereg» közt redőzött csipke fűdi a szövetet és az elől kidudorodó csipke alól három mély ránc húzódik le, de a térdnél a rácsútosan szabott és két oldalt hátra-vont szövet «kingrik» és a redők elszóznak. Az újjak vállban nagyon bővekk és magasak, alól mérsékeltlen szűkek és a csuklónál csipkefodorban végződnek.

A második kép kerti öltözetet mutat, eru alapú voileból, melyen nagy mezei virágokréták (buzavirág és pipacs) tarkálnak. A szoknya simaságát széles fodor teszi változatosabbá, mely a ruha szövetéből készült alól keskeny eru-csipkefodorral. A derék felülről a mellig sima, s onnan lefelé hat mellényrincben nyulik alá. A hossza s elől nyitott lebbentyűt eru-csipkefodor szegélyzi. Az újjak vállban mérsékelt magasak, bővekk és csuklón szűkek. A gallér elől kétféle kihajtott Stuart alakú kék selyem szalagoskorral, melynek két hosszú vége a mellig alá fut, és a mell alatt a hónalj varrásnál tűnik el. Az övet szintén könnyedén alkalmazott, s csokorra kötött kék szalag képezi.

Harmadik képünk princess szabású elegáns sétaruha pongyból. Gallérija mérsékelt s elől kerek szabott Stuart-alaku. Két oldalt három rakott ránc, a mellén csipke-betétek enged helyet. Hátulról, két oldalt a hónalj alól széles guipure-csipke simul a

derékhöz, elől arasznyira szabadon hagyva a derekat, csipőn alul hosszú baszkot képez és két oldalt hullámosan omlik majdnem a szoknya alsó szegélyéig. A vállban magas és bő újjak közelítő gupure-csipekből készülnek.

Ezekben iparkodtam némi képt adni a divatról. Leírásom hiányait élénk fantáziád és a már említett kitűnő ízlésed könnyen kipótolhatja.

Jó nyaralást és pompás mulatást kíván szerető barátóddal
Lsa.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Az „Egyetemes regénytár” legújabb két kötetét eredeti magyar regény tölti be, oly irólól, ki a közéletben és a közgazdasági irodalomban már régebben nével bír, *Mudrony Soma* képviselőtől, ki azonban a szépirodalommal is hivatással foglalkozik. Regényt ezúttal írt először, s ebben nemcsak a sok ismerettel

KERTI ÖLTÖZÉK.

bíró, az életben megfigyeléseket tett írók ismerjük meg, ki az eszme-körökben is tartalmas, s itéletét tapasztalat és ízlés vezeti, hanem — a mi szépirodalmi múltól oly lényeges, — vonzó elbeszélő, érdekesen szövi a cselekvényt és festi alakjait. A regény címe *Ildéne leánya*. Az előadás hangja is elég változatos.

Egy fiatal leány a regény hősnője, ki művészi pályára szánta magát, első fellépésével nagy sikert arat, de ugyanakkor már elvesztette szívét, s a boldog, a ki azt megtalálja, egy ifjú és nagytetűségű hirlapíró. A bonyodalom és a konfliktus onnan származnak, hogy a leány egy önfeladott pillanatban hallgat a gazdagság csábására és nőül megy egy dúsgazdag földbirtokoshoz, mert azt hiszi, hogy kedvese megveti és hűtlen hozzá. Később megtudja a valót és nagyon boldogtalan. Évek múlva ismét találkozik, az elfojtott érzés kitor belőlük és most már törvény és világi szokás ellenében egyesülnek. A férj boszujában kihívja párbjára a kedvest és lelővi; a szegény nő pedig ezután gyermekének él. Ezen egyszerűnek látszó mese hatással van előadva. A két kötet ára, piros vászonkötésben, 1 frt.

Egy kötet elbeszélés jelenik meg közelebb a műbarátok körének pártfogása mellett fennálló „Szépirodalmi könyvtár”-ban *Vereskővitől* (Szalóczy Bertalan borsodmegyei geszti ref. lelkész) kinek a lapokban közölt, s pár év előtt egy kötetben is megjelent elbeszélései oly élénk elismerésben részesültek. Vereskővi a tősgyökeres eredetiségű írások tartozik, ki a magyar falusi és kisvárosi életet találóan tudja festeni, s érzéssel, költészettel dolgozza föl. Gróf Csáky Albinné, ki a műbarátok körének irodalmi ügyeit lelkes buzgósággal támogatja, megismerve az ő műveinek értékét, maga szólította föl, hogy a könyvtár számára engedjen át egy kötetnyi beszélyt és rajzot.

Az Arany-szobor Toldija. *Strobl* Alajos szobrász már régebben elkészítette az Arany-szobor főalakját, maholnap ki is kerül az öntőműhelyből. A művész most készült el a szobor egyik mellékalkalajával, mely Toldit ábrázolja, s melynek agyagmintáját e napokban tekintette meg a szobor-bizottság.

A szemlélő a bizottság tagjai közül jelen voltak: Eötvös Loránt báró elnök, Zichy Antal, Keleti Gusztáv és Schikédanz Albert. A szobor ülő alakban másfélszeres nagyságban tünteti fel Toldi Miklóst. A bizottság megsejtelvén a szobrot, egyhangulag elfogadta a jegyzőkönyvet vett föl az átvételről. A jegyzőkönyvben örömet fejezte ki, hogy Toldi alakja ilyen szépen sikerült s egyszerűsége kiáltványozta. Sirobnak a szerződésileg megszabott 2000 frtnyi díjrészletet. Az agyagminta most gipszbe lesz átöntve s azután mintegy másfél hónap múlva kerül bronzba-öntés alá. A bizottság egyúttal megtekintette az Arany-szobor talapatának hátsó részére jövő dombormű agyagmintáját is. Ez két lárvát, egy botot és szőlőfürtöket ábrázol. Az Arany-szobor a jövő nyárra teljesen elkészül, úgy hogy jövő ősszel le fogják leplezni. Talapatát most építik a múzeum elé.

Kitüntetett magyar művészek. A berlini nemzetközi kiállításán az érmeikkel jutalmazott magyar művészeket kivül még kilenczen kaptak kitüntetést. *Benczúr Gyula* díszoklevelet kapott. Elismerő oklevelet osztottak *Eisenhut Ferencz*, *Spányi Béla*, *Baditz Ottó*, *Ebner Lajos*, *Margitay Tihamér*, és *Stetka Gyula* festőművészeknek, *Strobl Alajos* és *Róna József* szobrászoknak.

Történeti pályakérdés. A székely történeti pályadíj-alap intéző bizottsága nyílt pályázatot hirdet a *székely nemzet történetének megírására*.

Kívántatik jó magyaros nyelven a székelyek története a lehető legrégebb kortól 1850-ig, azaz a székely intéstitució megszűntéig. A pályamű 40 nyomattól ívigenként 100 frttal díjazatik. Nagyeredmű történetírónk, néhai Szabó Károly által összegyűjtött anyag a szerző rendelkezésére bocsátatik, ki a „Székely Oklevéltár” kiegészítésére, illetőleg a legújabb időkig lehozásáért (ívét 20 frttal számítva) még külön 800 frt tiszteletdíjban is részesül. A tervezet beküldésének határideje 1892. szeptember 30. A mű teljes elkészítésének határideje további négy év. Tervrajz és megfelelő mutatóvá a kitűzött határon belül a pályadíj-alap jegyzőjéhez, Kanaryó Ferencz tanárhoz, Kolozsvárra küldendő, ki bővebb felvilágosítással is szolgál.

A Magyar Nyelvtörténeti Szótár harmadik kötetének második füzetét hagyta el a sajtót, a „szemlél”-től a „szövs” szóig terjedő tartalommal, mely régi nyelvemlékeink gazdag tárházát tanulságosan mutatja be. Szarvas Gábor és Simonyi Zsigmond szerkesztők az akadémia megbízásából szerkesztették e nagy munkát, mely már vége felé közeledik. Kiadja Hornyánszky Viktor s egy füzeté ára 1 frt.

Kalotaszegi varrottas-album. A régi magyar himzés-minták a gyűjteményéből, melyet Pentsy József és Szentgyörgyi Lajos bányai-hunyadi tanárok adnak ki, megjelent a kilencedik füzet. Ez hét eredeti, régi magyar stílusú mintát „három bimbó”, „mákos”, „vitorlás”, „keresek”, „koczkás” sat. nevekkel, köztük két szelékítményt tartalmaz. Az egyik szelékítmény annyiban is érdekes, hogy selyemmel van hímve és oly régi, hogy a selyem színe sem határozható meg. Egyik bizonyíték ez a mellett, hogy a varrottasok hajdan selyemmel készültek. Ez a minta a néhai Szabó Károlyné tulajdona volt Gyerő-Vásárhelyt. A füzet ára 60 krajczár.

A Természetrizajzi füzetekből, a nemzeti múzeum évnegyedes folyóiratából, melyet Schmidt Sándor szerkeszt, az első két szám egyszerre jelent meg. Tartalma ez: Dr. Istvánfi Gyula: „Kitalált herba-

riumának Algái”; Dr. Daday Jenő: „Adatok Magyarország édesvízi mikroszkópos faunájának ismeretéhez”; „Az eddig pontosan ismert Diapsomus-fajok meghatározó táblázata”, Dr. Istvánfi Gyula: „Adatok a gombák fiziologiai anatómiájához”; Dr. Borbás Vincze: „Magyarország és a Balkán-félsziget juharfáiról”, Dr. Daday Jenő: „Schizocerca diversicornis Daday vagy Brachionus amphifurctus Imhof?”; Halaváts Gyula: „A magyarországi fosszil hódmaradványok”. Mind e közlemények részint francia, részint latin vagy német nyelven is közölve, kivonatban.

Valódi magyar szakácskönyv címmel Zilahy Ágnes asszony, ismert gazdasszony írónő, új szakácskönyvet írt, mely rövid idő alatt kikerült sajtól. A könyv az egyszerű és kisebb háztartásokra is tekintettel lesz utasításában.

Új zenemű. *Pap Zoltán* fiatal költőtől „Izohatok, dalolgotok” című dal jelent meg, énekhangra, zongora kísérettel. A dal költeményét és zenéjét is ő maga írta. A sikerült zenemű Ambrus Zoltánnak van ajánlva s a pesti könyvnyomda részvény társaság

NYÁRI SÉTÁRUHA.

kiadásában jelent meg: ára 50 kr. — Rózsavölgyi és társánál *Hilócsky* Bélától „Bordal” czimű új zenemű jelent meg, énekhangra, zongorakísérettel. Ára 80 kr.

A budai szinkorból. A budai szinkor buzgó igazgatója, Krecsányi, úgy látszik az idén a valódi „nyári” szezonra hagyta az újdonságok bemutatását, melyek sorát július 30-án kezdte meg, mikor a kiváló spanyol drámaíró, Echegaraynak, kit a magyar közönség is annyira megkedvelte a nemzeti színházban pár évvel előadott „Nagy Galeottó”-ja után, „Szent-e vagy órált” című drámáját mutatta be. Alapozmája a becsület; e körül van felépítve a dráma egész cselekménye, mely tagadatlanul nagy hatást tett a közönségre. Az előadás dícséretet érdemelt. A főszerepet játszó *Kazalicsky, László* egy öreg dajka szerepében; *Zivócsky Teréz*, *László Margit*, *Krecsányiné*, de a többi szereplők is derekasan közreműködtek, hogy Echegaray darabja elég élvezhető előadásban kerüljön színpadra, s hatását nem tévesztette el, a mi bizony, nem csekély feladat volt.

Magyarországi szent Erzsébet képe és az angol parlament. Angol lapokban már hónapok óta lehet olvasni Calderon spanyol festőnek egy képéről,

mely Londonban van kiállítva, s mely magyarországi szent Erzsébetet tünteti föl az oltár előtt, még pedig úgy, hogy egy apáca épen az utolsó leplet veszi le a szent asszonyról. Ez az ábrázolás felháborított sokakat, kivált az angol katolikusokat.

A művész azzal mentegette magát, hogy ő a legendához tartotta magát, ebben pedig meg van írva, hogy szent Erzsébet mindentől megfosztotta magát, csak hogy annál több jótékonyt gyakoroljon; a középkorban szokás volt, hogy a vezeklők ruhátlanul borultak az oltár elé. Calderon e felfogása ellen aztán kimutatták, hogy a latin szöveg „se denudavit” kifejezése nem a ruhára vonatkozik, hanem földi javakra. A festmény azonban jeles mű lévén, az angol kormány megvette a south-kensingtoni múzeum számára. Ez ellen a londoni katolikusok tiltakoztak, petíciókat adtak be a parlamenthez, s jul. 17-ikén a felsőházban *Stanley of Anderley* lord meginterepellátta a kormányt, a mért a skandalózus festmény megvásárolta. *Salisbury* lord azt válaszolta, hogy hivatala elviselhetetlen teher volna, ha neki kötelessége lenne az ily dolgoknak mind személyesen utána járni. Sajnálja, de mostanig nem volt ideje megnézni a szoban forgó képet s eskis ama csufondáros rajz révén van fogalma róla, melyvel Calderon művét a „Punch” című tréfiás lap kifigurázta. Különben megvallja, hogy nem ismeri ama szabályokat, melyeket a művészeknek a ruha dolgában követni kell. Ez a kép nem sértheti jobban sem a közérkölséget, sem pedig a vallásos érzést, mint például Tizian nápolyi Magdolnája vagy Corregio párisi Magdolnája, pedig e művek katolikus országokban vannak.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia és a bolgárok. A bolgár kormány kérelmet intézett a magyar tudományos akadémiához s kéri, hogy küldjön néhány kötetet évkönyveiből. A bolgár kormány ugyanis hasonló intézményt óhajt felállítani Szófiában s ezt a magyar tudományos akadémia mintájára fogja szervezni. E célból külön bizottságot is küld ki, mely feljön Budapestre, hogy bővebb tanulmányokat tegyen.

A dél-magyarországi tanító-egylet nagy-gyűlése jul. 28-ikán nyílt meg *Temesvárott*. Az egyletnek ez már 25-ik nagygyűlése.

Gróf Csáky Albin közoktatásügyi minisztert *Molnár* Viktor főispán képviselte. A hivatalos hatóságok közül megjelentek a délvidéki megyék tanfelügyelői és Temesvár számos előkelősége. A gyűlést *Schenk Jakab* egyleti elnök nyitotta meg, kiemelve a közgyűlés ünnepies jelentőségét. Majd a főispán intézett beszédet a közgyűléshez, hangsúlyozva a magyar nyelv, mint állami nyelv oktatásának szükségét. Több hazafias üdvözlő beszéd elhangzása után, az elnök mondotta el ünnepi emlékbeszédét, az egylet huszonötvenes működéséről. Kiemelte beszédében, hogy az egyletnek már első közgyűlése is fölvetette a kérdést, mikép eszközölhető a magyar nyelv tanítása a vegyes ajkú délmagyarországi lakosság körében? Az egylet vagyona 4000 frt, tagjainak száma 700. Ezután az üdvözlő sürgönyöket olvasták fel, többi közt *Dessewffy Sándor* püspöktől *Karlsbadból*, a fővárosi és más vidéki tanító-egyesületektől. Gróf Csáky Albin miniszternek és *Dessewffy* püspöknek üdvözlő sürgönyöket küldtek. Lakoma fejezte be a közgyűlés első napját. A következő ülésekben tanügyi kérdéseket vitattak meg.

A magyar írók segélyegyletének tőkéje a mostani év első felében 800 frttal gyarapodott, s ezenkívül 2199 frt adományban részesült. Kiadása ugyanez idő alatt 6260 frt volt. Rendes segélyt 58 fél kapott, rendkívülit 18 fél. A segélyegylet titkára, *Vadnai Károly*, kéri az irodalmi munkásságot becsülő egyesek, társaságok és intézetek további szives pártolását. Kéri annyival inkább, mert a segélyezések nagy összegei és az újabb tőkegyarodás és adományozás mennyisége közt kedvezőtlen az arány. Hazai irodalmunk ez emberbaráti intézete csak úgy felelhet meg több mint egy századnegyed óta gyakorolt nemes földadatának, mely elgötti írók, elhunytak özvegyei és árvaí rendes gyámoltatásában, betegek gyógytatásában és szegényen elhaltak tisztességes eltemetetésében áll, ha a társadalom hazafias támogatásban részesíti.

MI UJSÁG?

A király a hadgyakorlatokon. A végleg megállapított utazási program szerint 6 felsége a Schwarzenau melletti hadgyakorlatok után először is visszatér Bécsbe, hogy nyomban azután, szeptember 9-én *Galyócra* menjen, hol az Erdődy gróf-féle kastélyban száll meg. A *Nagy-Tapolcsányi és Nagy-*

Szombat között tartandó hadgyakorlatok befejezése után 6 felsége *Károly Lajos* főhercegnél a *Kis-Tapolcsányi* kastélyban látogatást tesz. Innen a király *Bezterczére* megy, honnan szeptember 18-án tér vissza Bécsbe.

Fejedelmi műkedvelők. *Stefánia* özvegy trónörökös már eltávozott *Szent-Antalról*, hol ott időzése alatt nagy elevenség uralkodott. Ez időre esett a fiatal *Koburg Lipót* hercegnek 14-ik születésnapja is. Ennek megünnepére fényes estély volt a szent-antali kastélyban, műkedvelői előadással és táncszáll. Színre került „A *féltekények*” című vígjáték *Sermage* grófnőtől. A darabban *Stefánia* özvegy trónörökösé, *Koburg Lajza* hercegné, *Sermage* grófné, továbbá *Gudenus* báró meg *Döry* báró vettek részt. Az estélyre a szent-antali intelligencia nagy számmal volt hivatalos, s a vendégek hílas tapsokkal jutalmazták az előkelő műkedvelők pompás játékát. A felvonások közt az ipolysági cigánybanda játszott. Előadás után diner volt, melyet reggeli három óráig tartó táncmulatság követett. *Stefánia* főhercegnő jelenleg *Franzesbadban* időzik, *Izabella* főhercegnő látogatása végett. Innen a fenséges asszony *Bayreuth*-ba megy, hol augusztus 2—3-án az ünnepi előadásokon jelen lesz. Visszatérőben a főhercegnő *Tirolba* szándékozik kirándulást tenni.

Rudolf trónörökös hagyatékából hét nagy szekrény érkezett *Lacroma* szigetéről Bécsbe. A megboldogult trónörökös az utazásai alkalmával szerzett értékes tárgyakat mind *lacromai* kastélyban helyezte el s a vadászgyűjteményének java részét is ott halmozta össze. Most, hogy a sziget gazdát cserél, ezeket az értékes emlékeket föl vitték Bécsbe, a király óhajására azonban mindaddig érintetlenek maradnak, míg *Stefánia* özvegy trónörökösé és *Gizella* főhercegnő a maguk számára való emlékeket kiválasztják.

Széchenyi emléke Czenken. *Széchenyi István* emlék-szobrot fognak állítani Czenken, a *Széchenyi* grófi család régi birtokán, hol a nagy ember végső álmát alusztta. A szobrot a czeni templom elé tervezik. *Strobl* Alajos szobrász a múlt héten lent járt Czenken a szobor ügyében, s az ott nyaraló *Széchenyi Béla* gróf vendége volt.

Felsőházados akadémikusok. Az idén szeptember 3-án három akadémikus üli meg felsőházados akadémiai tagságot. Ugyan 1841 szeptember 3-án választattak meg báró *Uy Miklós* igazgató, *Palszky* Ferenczet tiszteleti és *Hunfalvy Pált* levelező taggá. Az akadémia elnöksége fogja üdvözölni a veterán tagokat.

A budapesti német színház és 6 felsége. Budapest fővárosi közönsége megadta az engedélyt a leégett német színház igazgatójának, *Lesser Szaniszló* nak, hogy új német színházat építhet. Úgy látszik, hogy a színház építése által érdekelt vállalkozók nem rendelkeznek a kellő tőke fölött, elég költségek nincsenek, s az a gondolatok támadt, hogy egyenesen 6 felségéhez fordulnak, tőle kérnek segélyt. *Lesser Szaniszló* ezt meg is tette egy ugynevezett „felség-folyamodványban”, melyet az uralkodóhoz intézett, egyszerűsége gondoskodott, hogy a kérelem nyomtatékoskossága végett aláírják többen a folyamodványt. A felség-folyamodvány még a múlt június hó vége felé kelt. 6 felsége azonban nem látta el a figyelembevételt jelentő jeggyel, így tehát a levél megindult másik útjára, mely visszafelé szokott vezetni. Eljuttott a belügyminiszterumba, onnan a városi hatóságához, s mikor itt volt, akkor tünt ki tartalma, hogy megbotránkoztat keltett mindenfelé, foglalkoztatja a sajtót, a képviselőházat s általában a közvéleményt, és a német színház ügyét annyira megzavarta, hogy fölépülését is kérdésessé teszi.

A kérelmezők vádakkal állanak elő az uralkodó előtt. Noha magyar állampolgárok — köztük az egyik főrendiházi tag — mégis nem a magyar királyhoz, hanem a legkevésbébb osztrák császárhoz fordulnak. A segélykérés által indokolják, hogy Magyarország fővárosában egy német színház számára csak titokban lehet aláírásokat gyűjteni, pedig itt a német színháznak politikai és egyéb missziója van. Német színház hiányában a hadsereg katonatisztjeinek nincsen szórakozásuk, magyar színházba kellene nekik járni. Az egész folyamodás valóságos vadaskodás, s egy német színház politikai missziójának emlegetése oly merész, mely méltán fölidézhetné a visszahatást, a mi nyomban be is következett, mikor a famozus szöveg ismeretessé vált. Alá-

írta első helyen báró *Kochmeister Frigyes* főrendiházi tag, több kereskedelmi és pénzügyi vezető nagy befolyású férfa, *Lesser Szaniszló*, *Leipzigier Vilmos* nagyiparos, *Hirsch Jakab* és *Singer Zsigmond*, a bécsi „Neue freie Presse” budapesti levelezője. A budapesti hírlapírók köre az „Otthon” azonnal foglalkozott ezzel az ügygel, és *Singer* úr — azon kívül, hogy a hírlapokban mentegetni sietett magát — önként kilépett az „Otthon” tagjai közül, a hol ezentúl nagyon kényelmetlenül érezhette magát. *Báró Kochmeister* is nyilatkozatot tett köz a lapokban. 6 felsége az, hogy nagy elfoglaltsága miatt a folyamodás szövegét el nem olvashatta. A hírlapok kivételképpen vezércikkben foglalkoztak azzal a feltűnő jelenséggel, hogy magyar állampolgárok az osztrák császárhoz folyamodnak s valóságos denuncziálással élnek. A képviselőház jul. 29-iki ülésében báró *Kaas Ivor* és *Ugron Gábor* tette interpelláció tárgyává a felség-folyamodást. *Báró Kaas* hódolattal emlékezett meg 6 felségéről, ki a nemzet ellen vádaskodó kérvényt elutasította. Aztán egyenkint felsorolta, hogy kik az aláírók, s kivált *Kochmeister* bárórol emelte ki, hogy törvényhozó, a fővárosi bizottsági tagja, a borse előjárója, a kereskedelmi kamarának elnöke, sokintézet igazgatósági tagja. Allhat-e a magyar kereskedelem élen olyan ember, kinek nincs alkotmányos érzelme? *Lesser Szaniszló* bevándorolt színész, ki itt vagyont, magyar állampolgárságot is szerzett s azzal csufosan visszaült. *Leipzigier Vilmos* Poroszországból jött be, dúsgazdag és rendjeles „ritter” lett, a nélkül, hogy szívbe be fogadta volna Magyarországot. *Singer Zsigmond* német író. (*Linder György*: „A szabadalvi kör tagja” *Jobbról*: „Már nem az, tegnap kilépett!”) Az új „Presse” levelezője, egynek kivételével mindenki miniszter bizalmas. Ezek járultak a magyar királyhoz, mint császárhoz, a nemzetet sértő följelentésekkel. Kérni a belügyminisztertől: milyen állást foglal el ez ügyben, szándékozik-e megerősíteni a német színházi engedélyt s korlátozni a német Sängeirok erkölcsrontó működését? a kereskedelmi minisztertől pedig azt kérni: fog-e oda hatni, hogy a kereskedelmi kamara és akadémia, a borse és bíróságai olyan vezetést kapjanak, minő a magyar érdekeknek megfelel? *Ugron Gábor* a közromlás szülöttjének tartja, hogy magyar állampolgárok legfelsőbb helyen ily folyamodványval állhatnak elő. A főrendiház meg fogja találni a megtorlás útját s lesz ember, aki onnan kiúzza nem odavalót. A hírlapíró *Singer*, ki a szabadalvi párt tagja, (valaki: „Már nem az!”), olyan bécsi lap tudósítója, mely mindig Magyarország érdekei ellen küzdött. A szülő egyszer tizenhat órával előbb olvasta az új „Presse”-ben az 6 interpellációjára adandó választ, semmint ezt a Házban meghallotta. Ilyen bizalmas volt a minisztereknek. („Ki volt az a miniszter?” „*B. Orczy!*”) Végül *Ugron* azt kérte a belügyminisztertől, hogy a hazaáruló cselekedet kiderülése után meg fogja-e a német színházi engedélyt erősen? A válaszok később következnek be. Ezalatt a közérzetet háborog és sokan azok közül, kik a német színház építését anyagilag is készek voltak támogatni, visszavonták aláírásukat.

Az „Otthon” írói körben 49 tag *Singer Zsigmond* kitiltását követelte, s e végből a választmány jul. 30-ikán rendkívüli ülést tartott. A kizárási indítvány azonban nem került tárgyalás alá, mert *Singer* bejelentette kilépését. — A hírdett folyamodás a németországi lapokat szintén foglalkoztatja. Mivel az a hír is fölmerült, hogy *Lesser* és társai Berlinbe is intéztek folyamodást, a császártól kérvén segélyt, s hogy e kérelmek teljesült volna is, a „Norddeutsche Allgemeine Zeitung” kijelenti, hogy az teljesen alaptalan. Más oldalról is meggyőzők, mintha a német császár segélyt adott volna. A császárhoz nem is nyújtottak be kérvényt. — A bécsi lapok kedvetlenül foglalkoznak az ügygel. Egyik-másik csak nemzeti türelmetlenséget lát az egészben. A „Neue freie Presse” is elismeri a folyamodás tapintatlan fogalmatását, de az a véleménye, hogy a tervezett negyedik magyar színház érdekében csináltak belőle nagy dolgot, s a mozgalom tüzet az itt érdekelték szították. A „Wiener Tagblatt” a felségfolyamodványt hallatlan tapintatlanságnak nevezi s kijelenti, hogy az igazatlan tulbuzgóság a német muzsa hajlékából politikai színházat akart csinálni.

Aggagipari kiállítás. A kereskedelmi múzeumban rendezett aggagipar kiállítás, melyet június végével ideiglenesen bezártak, augusztus 15-én újra megnyílik. A tárlat második sorozata új és ismét érdekes képet fog nyújtani, úgy, hogy hasonló tetszésre számíthat, mint az első. Hogy a kiállítás a hazai aggagipar mai helyzetét és a kisebb fazekas ipart is teljes hűséggel visszatükörözze, a kereskedelmi miniszter föl hívta a törvényhatóságokat, törekedjenek oda, hogy az eddig hiányzó vidékek is pótlólag képviseltessek magukat a tárlaton. A második sorozat szeptember 30-ikáig lesz látható.

A madárkiállítás folytatosan szép közönség látogatja. Újban meg néhány érdekes madáresportozatot helyeztek el, melyeket valóban érdemes megtekinteni. A kiállítás szeptember hó 15-ig marad nyitva.

Az 1848—49-iki szabadságharczi emlékek kiállítása augusztus elején nyílik meg a rendben. A még élő honvédek nagy része megígérte, hogy fegyvereket és honvédtárgyokat küldenek, mert a kiállítók magányjüteménye régi honvédek és felszerelési tárgyakban szókölködik. Különösen érdeklők a kiállítók a plakátok és képek. Az utóbbi tárgyakat még az esetben is kéri, ha azok később készültek, de az 1848—49-iki szabadságharczra vonatkozó arcképek vagy egyéb jeleneteket mutató festett vagy nyomtatott képek lennének. Arcképek bőven érkezték. Megszerették *Kolossy* György dagnerreotyp arcképét is, ki élén állt ama felzótott tömegnek, mely az országgyűlés feloszlására kiküldött Lambert gróftól a hajóhídon meggyilkolta. Eszéért aztán a haditörvényszék később ki is végeztette. Arcképét és végrendeletét Ujházy Ferenc képiörizte meg a átada most a kiállítás számára.

Kiállítás Komáromban. Augusztus elején nyílt meg Komáromban az Esterházy Miklós Mórcz és Esterházy Miklós József grófok védnöksége által álló ipari és gazdasági kiállítás, a város középpontján, szemben a csinos angol kertel.

Terjedelemre nézve a kiállítás nem nagy, külsőleg nem nyújt meglepetést, tagadhatatlan hogy az egyes pavilonok izlésel épültek és nygesen vannak elhelyezve. De annál meglepőbb a tlatok gazdasága. Közel kétezer kiállító vész részt az expozícióban, köztük igen sok előrangú fővárosi czég, sőt egyházi külföldi is. Ez a kiállított tárgyak — ennyi most is eljáruható — nagyon sok szép érdekes látványt nyujtanak. Iparcsarnokká a lovagló iskolát alakították át, melyet a katonai hatóság készséggel bocsátott Komárom városa rendelkezésére. A kiállítás egész területét sodronyhálózat veszi körül. Szemben az angolkerttel van a kiállítási főkapu, mely fölött karcsu, csinos torony emelkedik. A mint az ember belép a kiállítás területére, először is az Esterházy-uradalmak gyönyörű pavilonja ölik szemébe. Izléses épület ez, melynek kapu fölött az Esterházy címere díszelg. A pavilon két oldalán egy-egy pavilon terül el. Igen érdekes egy kiállított halászkunyhó, mely a kiállítás egyik speciális és bizonyára nagy számban fogja vonzani a látogatókat. A kiállítás egész terulete parkozva van.

Tervek a Balaton-vidék emelésére. *Balatonfüred* eladására vonatkozólag az irjak, hogy mind a király ő felsége, mind a kormány már megadta az engedélyt az eladásra. A furdó megvételéért nem egy, hanem négy konzorcium verszeny. Révfölöpon pedig 30,000 frrtal részvényiársaság fog alakulni, mely furdóházat épít és megveszi a parti révház öt épületét, vendéglőjét és kompiat. Siófok és Badacsony emelkedésére is van klatás. Ez idén többen időznek a Balaton környékén, mint eddigi bármikor.

Huszár Adolf sírmléke. Huszár Adolfnak, a kiváló szoborművészek sírjára Donát Gyul. műtermében már készül az emlék. Az érdekes szobormű főalakja az egyik Párka. Az emlék kis modellje már készen van s Donát legközelebb hozzáfog nagyban való mintázásához és végleges kiviteléhez, hogy az emlék a jövő év elején felállítható legyen.

A postagalambok Budapesten. A hasznos szárnyas állatok tenyésztését egyesület postagalamb tenyésztési szakosztályra feloszlott. Dr. Dirner ezt bejelente az egyesület elnökének, Tolnay Lajosnak. A felosztás oka részben a részvétlenség, részint pedig az, hogy a galambok tartása és kitanítása nagyon sokba kerül, míg gyakorlati haszna úgyszólván semmi sincs. A kormány pedig, dacára, hogy a postagalambok tenyésztése tisztán csak sztratégiai szempontból történik, semminemű segítyben nem részesítette a tenyésztőket.

Stanley balesete. A híres afrikai utazót baleset érte Svájcban, hol a nyarat tölti. Márrenben elcsúszott s bal lábának szára eltört.

Az aggteleki cseppk-barlang látogatását az idén az örökös esőzések nagyban akadályozták, mert az esővíz az egész vidékről a Baradla mélyébe fut, és ott a folyókat kiárasztja, az utakat járhatatlanná teszi és a járat-kelet megnehezíti. Csak a vállalkozób szellemű turisták van kedve, a rossz időjárás dacára is, a barlang mélyébe leereszkedni, és a nagy fúradás dacára is gyönyörködni a szebbnél-szebb cseppk-alakzatokban, a melyek különösen az új ághban nagy mennyiségben fordulnak elő. Mióta a Kárpát-egyesület, semmi költséget nem kímélve, az ugynevezett jósfői nyílást kinyitatta, azóta a Baradla megnézése könnyebb, mert most az utat nem kell kétszer megmenni, hanem az egész barlangon keresztül lehet menni. Az új ág cseppk-alakzatokban gazdagabb és szebb, de az ő ág sokkal borzalmasabb és elragadóbb, mert az úregnek nagyobb szabásúak.

A tordai hasadék. A híres tordai hasadék megtekintése nagy fáradással jár az utak rosszasága miatt. Most jó utat készítenek, és szeptemberre át

is adhatják a közlekedésnek. A költségeket részben a megye, részben az erdélyi Kárpát-egylet fedezi.

Tudományos kuriozum. Kalföldön alig jelenhet meg könyv Magyarországról, melyben tájékoztatlan-ság, vagy egyáltalán egy esomé badarság ne fordulna elő, a tudományos munkák sem kivételék. Most megint van egy mulatságos baklövés. A stuttgarti Felix Krail czég kiadásában megjelenő *«Földrajzi és statisztikai lexikon»* szerkesztője Magyarországot két vármegyével gazdagította. Az egyik vármegye neve a lexikon szerint *«Oszesítés»*, a másik vármegyéé pedig *«Sajtóhibák»*. A könyv végén a hibáigazítások közt a szerkesztő megjegyzi: *«Brod (Brod) most Sajtóhibák vármegyéhez tartozik.»* Ellehet képzeln, hogy Metzger úr könyve, (mert így hívják a szerzőt) Magyarországnak más tekintetben is milyen pontos leírását tartalmazhatja.

—x— **A-Hülyék tan- és nevelő-intézete»** című hirdetésre különösen figyelmeztetjük.

HALÁLOZÁSOK.

Az uralkodó család gyászja. SALVATOR FERDINAND főherceg, júl. 28-án meghalt, Frankfurtban. Három éves gyermek volt, Salvator Károly főherceg fia, legifjabb fivére Mária Valéria főhercegnő férjének, Salvator Károly főhercegnek csak tavaly temette el egy fiatal leányát.

SVASTICS GYULA, a marczali kerület országgyűlési képviselője, a mérsekélt ellenzék köztszeteletű tagja, meghalt júl. 30-ikán, hosszabb betegeskedés után, 54 éves korában. Fiait korában katona volt, később pedig itárvan Somogy- és Zalamegyében fekvő birtokát, Balaton-Edericsre költözött. 1873-ben Zala megye akkori főispánja, gróf Szapáry Géza, a megye tiszt. aljegyzőjévé nevezte ki, mint ilyen részt vett a megyei életben; 1887-ben mérsekélt ellenzék képviselővé választották, azóta volt tagja a képviselőháznak, hol pártkülönbség nélkül beszülték.

Elhunytak még a közlebbi napokban: id. JESZENSZKY FERENCZ, Baranyamegye egyik kiváló férja, nyugalmazott főispánja, ki közel 30 évig vezette a megye közigazgatási ügyeit lelkiismeretes pontossággal, ifj. Jeszenszky Ferencz országgyűlési képviselő édes atya, Bükösön a hol nagy részvét közt temették el. — HORVÁTH KÁROLY, Sopronmegye volt árvaszéki elnöke, 74 éves, Nemetiben. — ILLYÉS ISTVÁN, ref. lelkész, egyházmegyei főjegyző és tanácsbíró, életének 59-ik évében, Fehérgyarmaton. Halálát nagy rokonság gyászolja, közte Illés Bálint országgyűlési képviselő is, ki testvérét siratja benne. — ALKÉRY ENKÓ, pénzügyi főtanácsos, a III. adó osztály vas-korona-rend lovagja, életének 59-ik évében. Az elhunytan Alkér Gusztáv fív. tanácsos testvérét gyászolja. — BOTKA MIHÁLY, Veszprémmegye bizottsági tagja, 38 éves korában, Kéttornyokon. — BISZTAKY ANTAL, nyug. cs. és kir. udvari jószágfelügyelő, életének 84-ik évében, Budapesten. — KOROM JÓZSEF, városi tanácsos, 74 éves, Szatmárott. — GÉZNER ELEK ügyvéd, 74 éves, Tápó-Szelen. Az elhunyt a negyvenes éveiben a főváros jegyzője volt, a szabadságharcban honvédszázados, később, mint államfogyó Josefstadtnál él, a honnan kisbabadulva, a vidékre ment ügyvédekedni. — KISS LIPÓT, a nagyváradi főreáliskola tanára, hosszabb szenvedés után, Nagy-Váradon. — KOZEPESI GYULA, földbírtokos és bihar-megyei bizottsági tag, volt 48-as honvédtiszt, 70 éves Dusesden. — SCHWARCZ SAMUEL, puszta-cségi nagybirtokos, s holttestét Budapestre szállították.

— PÁRTOS ALBERT, Pártos Gyula fővárosi műépítésznek és nejeének szül. Bartolucci Viktoriának három éves fiacskája, a Zombor melletti birtokukon, agyhártyalob következtében. — DESCHAN ARTHUR, nagy-kiskindai főszozlabíró, kit közrészvét közt temettek el Páden. — IDŐS RÓZSAVÖLGYI ANTAL, népiiskolai tanító Nagy-Kanisván, 72 éves korában. — TAKÁCS GÉZA, Esztergom város főjegyzője, hosszas betegség után, 53 éves korában.

POGÁCSICZ ANNA, a volt honmegyei főispán nővére, ki Párisban, 74 éves korában hunyt el, jótékony czéjra is jelentékenyebb összegeket hagyott. Ifjú korában az irodalom akkori jelesei, Vörösmarty, Eötvös, Jósika, Trefort, Császár Ferenc az irodalmi működésére is buzdították. Irt novellákat, így a Frankenburg *«Életképeibe»* s több a Kisfaludy társaság alapító tagjává lett. A forradalom után Párisba téván át lakását, a nyári hónapokat ugyan szülőföldjében testvéreivel töltötte, de ideje nagyobb részét Párisban élte át. Végrendeletében hagyott 300 frrt az aradi vértanúk emlékszóbráira, 500 frrt honmegyei magyarosító tanítók jutalmára, 500 frrt az ipolygási kórházra és szintén ötszázat szülőhelye: Felső Tur szegényeinek. — ÖZV. VITRZ ISTVANSZÉ, szül. Puky Károlynak, 91 éves, Budapesten; ugyannit özv. JORDAN HENRIKÉ, szül. Muzsik Paulina, 75 éves. — SCHULEK KLÁRA, Schulek Frigyes tanárnak, a budavári Mátyás-templom újjáépítőjének 83 éves leánykaja. — ÖZV. BÍRÓ RUDNYÁNSZKY GYULÁÉ, szül. Mara Katalin, b. Rudnyánszky Béla kolozsvári táblabíró és b. Rudnyánszky József főrendelbírő édes anyja, 62 éves Déesben. — ÖZV. GALLAUER ANTALNÉ, szül. Szánthó Borbála, 87 éves, Győrben.

Szerkesztői mondanivalók.

London. D. T. Még a nyár folytán meg fog jelenni mindkét ezik a már készen levő képekkel együtt.

Menoux par Argenton sur Creuse. B. S. küldeményük késésének okát mai levelünk magyarázza meg. Az igért közleményt Franciaország ama vidékéről érdekellet várjuk.

Haldoklik már... Látalak az éjjel... Az elsőben az ősi méla hangulat, a másodikban a gyermeke halálán keserő apa búja elég közvetlenséggel van kifejezve, de a kidolgozás egyenetlen. Az idegen sorok átvétele is nagy hiba; például ez a sor: *«Ősi hullás fájó titka»*

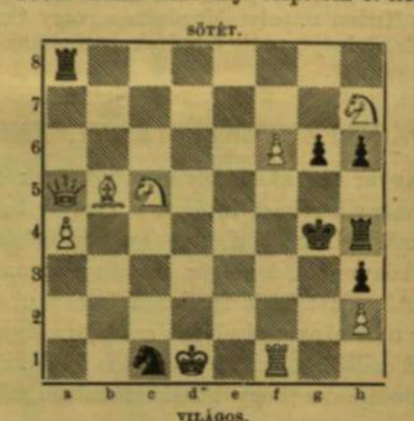
szórol-szóra Arany *«Kies ősz»* című költeményéből van kiírva. Nem lehet ez véletlen találkozás, mert az idézett sor annyira nem közönséges, annyira Arany sajátja, hogy azt csak plagizálni lehet, újra feltalálni nem.

Nyári éj. Az eleje szép, de az elcsépejt befejezés közepserűvé teszi a verset.

Búcsú Erdőn bolyongtam. Az első tehetség mutat, de kiforlatlan tehetség. A dalhang a kis versben meglehetősen el van találva, a gondolat azonban, a reményveszté váló emlék, kissé erdületelt. Még erőteltebb az *«Erdőn bolyongtam»* kezdetű vers, mely azonban felül dagályos is.

SAKKJÁTÉK.

1873. számú feladvány. Jaspersen J.-től.

Világos indúl a a harmadik lépésre matot mond.

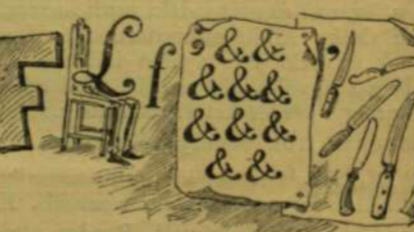
Az 1867. számú feladvány megfejtése.

Shinkmann W. A.-tól.

Megfejtés.
1. Kb4-g5 Sötét Kb4-d3 (a) 1. Vh5-f7 Kd5-c6-e4
2. Vh5-d3 Kd3-e4-e4 2. Vh5-f7 Kd5-c6-e4
3. He2-a3 Vt. Ke4-e5 3. Hc2-b4 mat.
Vd1-d4 mat.

Helyesen fejtették meg: Budapestnek: K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — Kézi-Vásárhelyt: Gyöbírő Gergely. — Kecskemét: Balogh Dienes. — A tiszafüredi oltszár-hegy nevében: S. F. — A pesti sakk-kör.

KÉPTALÁNY.

A *«Vasárnapi Ujság»* 29-ik számában közölt képtalány megfejtése: *Karikatura.*

HETI-NAPTÁR, augusztus hó.

Nap	Katolikus és protestáns	Görög-Orosz	Jaratolt
2V. D. II. Alfonz és D. II. Gusztáv	21 F. Sim. és J. 27		
3B. István vt. megf. Ágost	22 Mária Magd. 28		
4K. Domonkos vt. Domonkos	23 Péter vt. 29		
5K. Havi Bold. A. Osvald	24 Krisztina vt. 1 Ab.R.C.		
6C. Urak szüavált. Úr. szüv.	25 Anna 2		
7P. Kajetán hv. Áfra	26 Bernol. pap 3		
8S. Csárjék szp. vt. Csárjék	27 Pantelemon 4 S. Deb.		

Holdváltás. ● Ujhold 4-én 6 óra 28 pk. d. u.

Felolés szerkesztő: **Nagy Miklós.** (L. Egyetem-tér 6. szám.)

Egész selyem benyomatott foulardot frrt 1.20 egész frrt 4.65 méterenként (körülbül 450 különböző minta) — szállít ruhánként egy végzámra vitel-és vándj-mentesen a házba **Henneberg G.** (es. és k. udv. szállító) selyemgyári raktára Zríákban. Minták postafordítával. — **Levelekre Szüvésbe 10 kr.-os levélbéllyeg ragasztandó.**

„OLCSÓ KÖNYVTÁR“ Szerkesztői GYULAI PÁL.

Megrendelésnél elégséges az illető számok felemlítése.

1. Cokonal Vitéz Mih. Dorottya.	20 kr.	110. Olasz beszédek. Irták Barilli, Ghislanzoni és Sara.	50 kr.	214. <i>Pianchi Gusztáv.</i> Művészek csarnoka. (Ráfal, Michel Angelo, Leonardo da Vinci) Franciaából ford. Szász E.	30 kr.
2. Bret Harle kaliforniai beszéde.	40 kr.	111. Augier Emil. A Fourchambault család. Szimn.	40 kr.	215. <i>Tibullus Elégál.</i> Fordította, bevezetéssel és jegyzetekkel ellátta Csengeri János	30 kr.
3. Kőlcsey Ferenc elbeszélései.	20 kr.	112. Pálffy Albert. A szebeni ház. Beszély.	20 kr.	216. <i>Petrarca</i> összes szerelmi sonettjei. Fordította és magyarázatokkal ellátta Radó Antal.	80 kr.
4. Macaulay T. B. Machiavelli. Angolból fordította B. P.	20 kr.	113. Tennyson Alfred. Arden Enoch. Angolból János G.	20 kr.	217. <i>Szász Károly.</i> Schiller. Élet- és jellemrajz.	30 kr.
5. Kereényi Frigyes összes költeményei. 1840—1851.	60 kr.	114. Turgenjev Iván. Tavasz hullámok. Regény.	40 kr.	218. <i>Storm Tivadar.</i> A kastélyban. Beszély. Ford. Balla M.	20 kr.
6. Sandeau Gyula. A montabreyi kastély. Beszély. Francia- ziából fordította. B. S.	20 kr.	115. Farina Salvatore. Két szerelem. Regény.	30 kr.	219. <i>Cornelius Péter.</i> Cinnat vagy Augustus kegyelme. Tra- scellia. Franciaából ford. Fajor István.	1 40 kr.
7. Kármán József. Fanni hagyományai. Beszély.	20 kr.	116. Goethe F. Hermann és Dorottya. Ford. Hegedűs I.	20 kr.	220. <i>Czuczor Lyrál Költőművei.</i>	1 40 kr.
8. Sallust gróf. Előkelő világ. Orosz beszély.	30 kr.	117. Pálffy Albert. Az itélőmester leánya. Tört. beszély.	30 kr.	221. <i>Racine.</i> Athalia. Tragedia öt felvonásban. Franciaából fordította Csiky Gergely.	20 kr.
9. Szilgelyi Éde. Lidion. Eredeti vigjáték népdalokkal, szévvél, három felvonásban.	20 kr.	118. Macaulay T. B. Nagy Frigyes.	30 kr.	222. <i>Il. Fülöp.</i> Prescott nyomatban Szász Károly.	30 kr.
10. Diéks Károly. Karácsonyi ének	30 kr.	119. Theuriet Veronika asszony. Beszély.	30 kr.	223. <i>Schiller kisebb prózai iratai.</i> Aesthetikai értekezések. Németből fordította Zöllner Béla.	30 kr.
11. Gogol Miklós. Beszélyek az orosz életből.	20 kr.	120. Puskin Sándor. Annyilán Eugén. Regény versekben.	60 kr.	224. <i>William Brough.</i> Flipper és Nobler. Vigjáték egy fel- vonásban. Angolból fordította Csiky Gergely.	1 20 kr.
12. Chateaubriand. Atala. Franciaából ford. Csiky K.	20 kr.	121. Beaumarchais. A sevillai báró. Vigjáték.	30 kr.	225. <i>Dahn Felix.</i> Odlin virágja. Ford. gr. Csiky Albinné.	80 kr.
13. Tennyson Alfred. Királyi-ídylek I. Helén. — Ginevra.	20 kr.	122. Szalay László. Mirabeau.	40 kr.	226. <i>Ekstein Ernő.</i> Aphrodite. Ford. Sasváry Armin.	40 kr.
14. Macaulay T. B. Lord Bacon. Angolból ford. B. P.	40 kr.	123. Gasi József. A pelesei notárius. Bohózat.	40 kr.	227. <i>Csengeri Antl.</i> Deák Ferenc emlékezete.	30 kr.
15. Kemény Zsigmond. Szerelm és hisüg. Beszély.	30 kr.	124. Csepelen Vitéz Mihály. Békaszék. Irta Homer.	20 kr.	228. <i>Eckstein Ernő.</i> Aphrodite. Ford. Sasváry Armin.	40 kr.
16. Hugo Victor. Hernani. Szomorjáték.	30 kr.	125. Kisfaludy Károly. A kék. Vigjáték három felvonásban.	30 kr.	229. <i>Szabó László.</i> A székely. Ford. Székács J.	50 kr.
17. Kőlcsey Ferenc válogatott szónoki művei.	60 kr.	126. Collins Vilmos. Sophokles. Angolból fordította Kont I.	30 kr.	230. <i>Dugonics András.</i> Báthory Mária.	60 kr.
18. Jósika Miklós b. Egy igaz ember. Beszély.	20 kr.	127. Daudet Ernő. A férj. Regény. Franciaából ford. Luby Gy.	50 kr.	231. <i>Gr. Hoffmannsztejn.</i> Magyarországon 1793—94-ben. Fordította és bevezette Berkesi I.	1 30 kr.
19. Conscience H. A szegény nemes. Flamand beszély.	40 kr.	128. Spielhagen Frigyes. Az utolsó aramb. Elbeszélés.	30 kr.	232. <i>Coppée F.</i> Severo Torelli. Drama 5 felv. Ford. Csiky G.	30 kr.
20. Pops S. A műbírátról. Tanközlöny.	20 kr.	129. Kisfaludy Sándor. Összes regéi. I.	70 kr.	233. <i>Szibe és Vander-Burch.</i> Clermont vagy a művész neje. Szimn 2 felvonásban. Ford. Csiky G.	30 kr.
21. Pálffy Albert. Egy kastély az erdőben. Beszély.	20 kr.	130. Kisfaludy Sándor. Összes regéi. II.	50 kr.	234. <i>Pulsky Ágost.</i> Pázmány Péter.	20 kr.
22. Boissier Gaston. Virgil. Fordította Végő Arth.	30 kr.	131. Kochanovszky. Szeretett. Orosz beszély.	30 kr.	235. <i>Szilgelyi Éde.</i> Fenn az ernvő, nincsen kas. Vigjáték.	30 kr.
23. Sallust gróf. A győztesregél. Beszély.	30 kr.	132. Poole János. Fy Pál. Vigjáték.	30 kr.	236. <i>Chateaubriand F.</i> A vértanuk. Francia eredetűből ford. Dr. Bada István.	1 20 kr.
24. Macaulay T. B. Milton. Angolból fordította B. P.	20 kr.	133. Andras János Keresztély. Képekonyv képek nélkül.	20 kr.	237. <i>Ouida.</i> Egy országnag. Elbeszélés. Angolból fordította Haraszi Gyula.	30 kr.
25. Goethe. Iphigenia Taurisban. Dráma. Ford. Kis János.	30 kr.	134. Gombos Imre. Az esküvés. Szomorjáték öt felvonásban.	40 kr.	238. <i>Simai Kristóf.</i> Igazhízi, egy kegyes jó atya. Mulatságos játék. Második kiadás. Bevezetéssel Erdélyi Károlytól.	30 kr.
26. Beaumarchais. Figaro házassága vagy egy napi bolond- ság. Vigjáték öt felv. Ford. Paulay Ede	50 kr.	135. Szentjób Szabó László. Mátyás király vagy a nép szere- tele jámbor fejlődelmek jutalma.	30 kr.	239. <i>Heysé Pál.</i> Két bar. Beszély. Németből fordította R. M.	30 kr.
27. Gyulai Pál. A vén színész. Beszély.	20 kr.	136. Pulsky Ferenc. Martinovics és társai.	30 kr.	240. <i>Pálffy Albert.</i> A báróné levelei. Beszély.	30 kr.
28. Süffer Adal. Brigitta. Beszély.	20 kr.	137. Forster-Arnold Florence. Deák Ferenc. Életrajz. Angol- ból ford. Pulsky Ágost.	60 kr.	241. <i>Szohrák.</i> Költői elbeszélés. Abál Kázmán Manszúr Fird- ősi <i>«Sih-Nime»</i> című művéből. Pertzából fordította Fiók Károly.	30 kr.
29. Gauthier Th. A lélekcsere. Regény. Franciaából ford. Szatla Gyula.	30 kr.	138. Bessenyei György. A philosophus. Vigjáték.	30 kr.	242. <i>Grillparzer Ferenc.</i> Medea. Szomorjáték. Németből fordította Hegedűs István.	30 kr.
30. Macaulay T. Byron. Angolból fordította B. P.	20 kr.	139. Csepelen Vitéz Mihály. Bajza a délamerikai pam- paszkókból. Ford. Kárfy Tizus.	30 kr.	243. <i>Erdélyi János.</i> Aesthetikai előtanulmányok.	20 kr.
31. Jerrold Douglas. Zsák Mór. Beszély.	30 kr.	140. Hugo Viktor. Borgia Lucretia. Dráma. Ford. Szász E.	30 kr.	244. <i>Taine Hippolit Ad.</i> A görög művészet bölelete. Fran- ciából fordította Dr. Ferenczi Zoltán.	30 kr.
32. Eynaud A. Ferizadee. Aa. Beszély.	30 kr.	141. Tennyson Alfred. Költői beszédek. Ford. Csukási József.	30 kr.	245. — — — németalföldi művészet bölelete. Franciaából fordította Dr. Szabó Kálmán.	30 kr.
33. Czuczor Gergely népies költeményei.	40 kr.	142. Goldoni Károly. A hazug. Vigjáték. Ford. Radó Antal.	40 kr.	246. <i>Ellot György.</i> Bebe adam. Regény. angolból fordította Sala- mon Ferenc. II. kiadás.	1 50 kr.
34. Pressott H. E. Schiffer Magdalena. Beszély.	40 kr.	143. Delpit Albert. Odette házassága. Regény. Ford. Fáy J. Béla.	50 kr.	247. <i>Bayle Bernard.</i> Az esernyő. Vigjáték egy felvonás- ban. Angolból fordította Csiky Gergely.	20 kr.
35. Sayous E. A monoklop betörése Magyarországra. 1241- 1242. Franciaából ford. Takács István	20 kr.	144. Taylor Tamás. Barátságok. Vigjáték. Ford. Csiky G.	30 kr.	248. <i>Balla Aladár.</i> I. Frigyes Vilmos porosz király.	30 kr.
36. Zely Antal elbeszélései.	30 kr.	145. B. Feuchtersleben Ernő. Adalék a lélek életrendjéhez.	80 kr.	249. <i>Björnsterne Björnson.</i> Leonarda. Szimn négy felvo- násban. Fordította Kárfy Tizus.	30 kr.
37. Quintus Horatius Flaccus. A költészetről. Levél a Pi- álkhoz. Ford. Czuczor Gergely	20 kr.	146. Augier E. és Sandeau Gy. Poirier ur veje. Szimn.	30 kr.	250. <i>Berczik Árpád.</i> A protestók. Eredeti vigjáték 3 felv.	30 kr.
38. Flegler S. A magyar történetírás történelme. Sayous E. A magyar történelem kétfüzetben.	60 kr.	147. Gozian Leo. Három ara egy koronára. Beszély.	30 kr.	251. <i>Rousseau J. J.</i> A társadalmi szerződés vagy az államgy- alajevi. (Du contrat social). Ford. König Ferenc.	50 kr.
39. Sand György. Az ördög-mocsár. Beszély. Franciaából ford. Csukási József	30 kr.	148. Suonio. A hold regéi. Finnül ford. Vikár Béla.	20 kr.	252. <i>Radnai Rezső.</i> Aesthetikai törekvések Magyarországon 1772—1817.	60 kr.
40. Lessing G. E. Laokoon	50 kr.	149. Orosz beszédek. Irták Puskin S., Gogoly M., Krylov I. Dosztojevskij T. és Turgenjev F. Ford. Csepely László.	80 kr.	253—254. <i>Thackeray M. Vilmos.</i> Hínság vására. Regény hős nélküli. Angolból fordította Récsi Emil. Két kötet.	3 30 kr.
41. Kovács Pál. Farsangi kulandok. Beszély.	30 kr.	150. Fáy András. Erzsébet és világ folyása.	30 kr.	255. <i>Karr Alfonz.</i> Hajnal után két hétel. Regény. Fran- ciából fordította W. M.	20 kr.
42. Cokonal Vitéz M. Lilla.	30 kr.	151. Lévay Károly. Vilárbán. Regény. Ford. György Aladár.	60 kr.	256. <i>Ellot György.</i> Bebe adam. Regény. angolból fordította Sala- mon Ferenc. II. kiadás.	1 50 kr.
43. Merimée Prosper. Carmen. Beszély.	20 kr.	152. Kegúrvé Ernő. Beatrix. Szimn. Ford. Feleky József. 40	30 kr.	257. <i>Bayle Bernard.</i> Az esernyő. Vigjáték egy felvonás- ban. Angolból fordította Csiky Gergely.	20 kr.
44. Nagy Ignác. Tiszújítás. Vigjáték négy felvonásban.	40 kr				

Legjobb és Leghíresebb
Pipere Hőlgypor
La VELOUTINE
Különlegesen Részor
BISMUTTAL VEGYITVE
CH. FAY, ILLATSZERÉSZ,
PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS.

"Hazánk legkedveltebb savanyúvize"
A MOHAI ÁGNES FORRÁS.
Legjobb asztali és üdítőital.
Ő fensége József főherceg asztalán rendes italul szolgált.
Friss töltésben mindenkor kapható
ÉDESKUTY L.,
es. és kir. és szerb kir. udv. szállítónál, Budapesten.
Ugyszintén minden gyógyszerárban, fűszerkereskedésben és vendéglőben.

1891. aug. 176. sz. 1891. aug.
BUDAPESTI SZEMLE
a M. Tud. Akadémia megbízásából szerkesztett
GYULAI PÁL.

TARTALOM:
Egy félszázad a magyarországi filozofia történetéből. — Kvacsa Jánostól.
A socialismusról. (II.) — Joób Lajostól.
Gróf Széchenyi István emlékirata a dohányregáléről. — Közli Marczali Henrik.
Az aranyluta behozatala Németországon. (I.) — Pisz-tóry Mórtól.
Jenatsch György. (L) Regény Meyer F. K. után, németből. — S. M.
Külmények: Az öreg úr könyve. — Kozma Andortól. — Postumushoz, Horatius után, latinból. — Fülöp Imrétől. Erdély és az északi háború. — Jakab Elektől.
Ertesítő: Gr. Andrássy Gyula beszédei. — Gh. — Gr. Széchenyi István levelei. — b. m. — Gothard Jenő: A photographia gyakorlata és alkalmazása tudományos czélokra. — I. — B. — t. — II. Kelemen László: Magyar vagy német színház? — i.
Megjelen évenként 12-szer 10 füvny havi füzetekben. Előfizetési ára bérmentes küldéssel egész évre 12 frt, félévre 6 frt.
Franklin-Társulat
magyar irodalmi intézet és könyvnyomda Budapesten.

Hülyék tan- és nevelő-intézete
Budapest, I. kerület, Alkotás-utca,
a vörös kereszt-kórház mellett.
(Az intézet 16 év óta áll fenn.)
Gyenge- és tompaelméjűek sőt epileptikusok (nehézkórások) emberbaráti felvéltelt találnak mérsékelt díj mellett. A nehézkórások számára újabb tapasztalatok szerint a hideg vizgyógyomól alkalmaztatik. Levélbeli megkeresésre azonnal választ, illetőleg programmal szolgál.
Dr. Frim J., igazgató.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvtárnál kapható:
SEGITS MAGADON ÉS ISTEN IS MEGSEGIT
A ROCHDALEI BECSÜLETES TAKÁCSOK TÖRTENETE ÉS SIKEREI
G. J. HOLYOAKE MŰVE UTÁN
ÁTDOLGOZTA
BERNÁT ISTVÁN.
Ara füzve 30 kr. — Postán bérmentve megküldve 35 krajczár.

Kitüntette számos mezőgazdasági kiállításon. Elismerések jockey-clubbóktól.
KWIZDA
cs. és k. szabad. restitutionsfluidja (mosóvíz lovaknak)
hosszú évek óta a legjobb eredményre használt mosóvíz erősítésül nagyobb fáradságok előtt és után. Nélkülözhetetlen segédszer szarvadások, marjalások, inrangás, az idegek feszültsége, taggyöngöség, bennlások és daganatok gyógyításánál. A lovaknak mozgékonytágot kölcsönöz, és kiváló munkálkodásra képesíti. — Egy palaezkkal frt 1.40.

KWIZDA
korneuburgi marhatáp-porok
lovak, szarvasmarha és juhok számára, sok évi kísérlet szerint, ha rendszeren nyújtatik, biztosan ható szer étvágyhiánnyal, vérteljeséssel, a tej javítására. Legjobban elismerve mint segédanyag a légző- és emésztő-szervi betegségek gyógyításánál. — Egy dobozzal 35 kr., nagy doboz 70 kr.
A hamisítások elleni védekezés czéljából ügyeljünk a fennebbi védjegyre.
Főletét a Magyar királyság számára Budapesten **Török József gyógyszerárban.**
Továbbá nagyban kapható: Budai Emil gyógyszer, Fáykiss J. gyógyszer, Detsinyi F., Detsinyi C. Duloz Antal, cs. és kir. udvari nyergesemlő, Glasz J. cs. és kir. udvari nyergesemlő, Halbaner Testvérek, Hesz Irdor és Társa, Hoffmann J., Kochmeister Fr. utóda, Makláry J., Márkus és Reich, Mantner Adolf, Molnár és Moser, Neruda N., Patak J., Pollak J. és Társa, Schlosinger és Szende, Schmedek és Grünstein, Schwarskopf A. és Wolf, Stern és Sohmedl, Stiasny Testvérek és Társak, Strobenz Testvérek, Tanffer Károly gyógyszer, Thallmayer és Seytz, Topits J. Fia. és Wertheimer és Frankl. — Kicsinyben a legtöbb gyógyszerés és drogistánál kapható.
Kwizda Ferencz János, ker. gyógyszerész
Korneuburgban, Bécs mellett,
a cs. és kir. osztrák s a kir. román udvarok szállítója, állatgyógyászokra nézve.

Gyár: **MOSONBAN** (alakult 1856).
KÜHNE E.
gazdasági gépgyára
Ajánlja a t. gazdaközönségnek az általán kedvelt népszerű és több mint 10,000 példányban elterjedt áratlan munkát végző egyedül valódi
"Hungaria Drill" sorvetőgépeit,
"BALANCE"-Hungaria Drill (Wabrosch szabádalma) legjobb sorvetőgép a hegyes vidékre. Szorvetőgépeket, száját és AMERIKAI rendszer szerint, egyes, kettős és hármas ekéit.
LAACKE-féle szántóföld-és réthorontát.
Főraktár: **BUDAPESTEN,** VI. váci-körút 21.
Rosták (új Triumph szelelő magtárost) konyvok, szecskavágók, repavágók, daráló, kukorica-morszók és egyéb gazdasági gépek és eszközök minden készletben mindig raktáron. Árjegyzék kívánatra bérmentve.

RÉTHY JÁNOS
mérnök, nemzetközi
szabadalmi irodája,
BUDAPESTEN,
Erzsébet-körút 14. sz. eszékölzi
új találmányok szabadalmazását és a szabadalmak meghosszabbítását bármely államban. Elvállalja a találmányok értékesítését és védelmét. Mindennemű felvilágosítással szolgál szabadalmi ügyekben. — Védjegyeket beajátromoztat minden államban.
A "Franklin-Társulat" kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvtárnál kapható:
JÓKAI MÓR MUNKAI. 135-136.
NÉPSZERŰ KIADÁS.
ASSZONYT KISÉR — ISTENT KISÉRT
REGÉNY.
Második kiadás. Ára füzve 80 kr.

A "Franklin-Társulat" kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvtárnál kapható:
DOMANOVSKZI ENDRE.
A renaissancekori bölcsészet története.
Ára füzve 4 frt.
Tartalom: Visszapillantás a scholastika bölcsészetre. — Szükségképeni volt, hogy a scholastikára más bölcsészet következék. — A renaissance kora. — A renaissance korának bölcsészete. — Az itáliai új-platonismus. — Aristoteles hívei. — A humanisták mint bölcsészek. — Itáliai természetfilozofia. — Politikai írók. — A francia szeptikusok.
A "Franklin-Társulat" kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvtárnál kapható:
Dr. Spitzer-féle toilette-készítmények
előállítva a "Salvator-gyógyszertárnak" Nasicében, Eszék mellett, special-laboratoriumában a szépség ápolására. Tisztaltalan arcbőr, az arcz vörössége, napégés, szeplo, májfoltok, pórszemek stb. ellen csót és mosdóvizét kérje a nasicsei gyógyszer-tárból. Szállítást csak a nasicsei (Eszék mellett) Salvator-gyógyszertárból történik. — Felvilágosítások, minden szépséghibáról, és érdekes ropirat: **"TOILETTE-TITKOK"**
ingyen. Imeteladónak különös nagy engedmény. 3 forinton felül bérmentve, 1 forinton alul semmi sem küldet. — Csak Káldeménynek tartalma kívülről fel nem ismerhető. — A gyári előállítás és mindennapi szállítás Nasicében (Eszék mellett) áll. — "Salvator"-gyógyszertárban történik.
Budapesti raktár **Török József gyógyszerár, király-utca 12.**

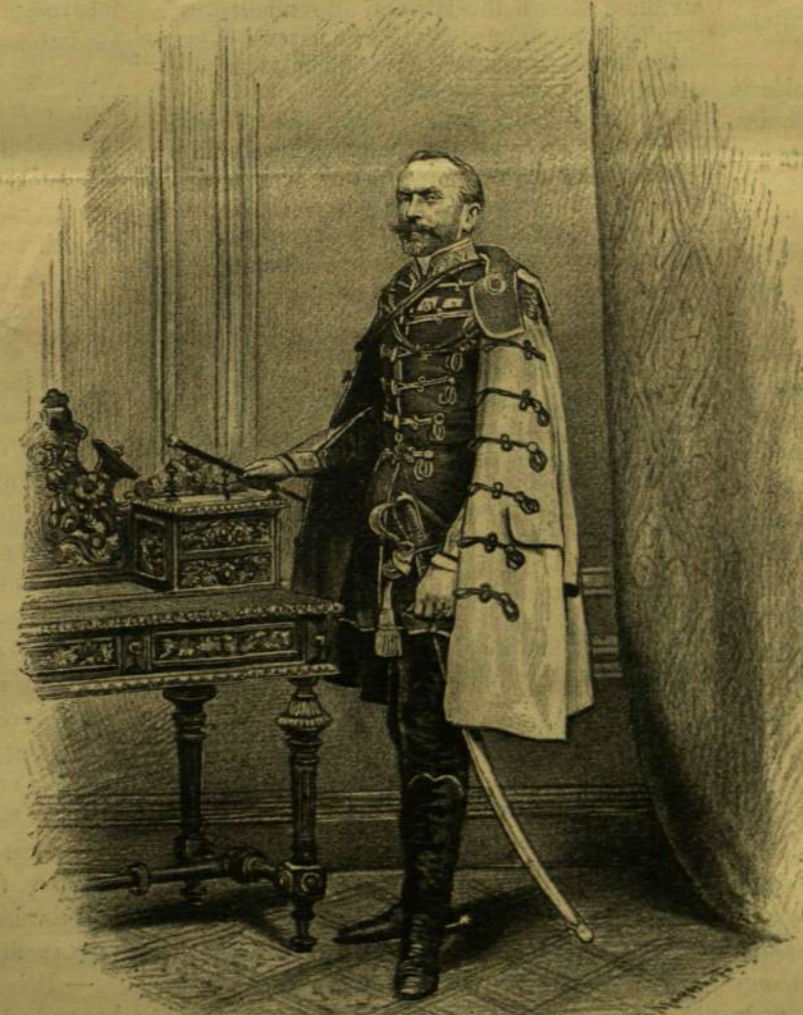
32. SZÁM. 1891. BUDAPEST, AUGUSZTUS 9. XXXVIII. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 1. frt. POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt 1. fél évre — 6. Csop'n a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 3 frt. fél évre — 4. Csop'n a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 3 frt. fél évre — 3. Külföldi előfizetőkhez a postaiag megfizetett vitellől is csatlakozó

BÁTORI SCHULCZ BÓDOG.
1804—1885.
A DALIÁS vitéz, kinek sikerült arezképét a kör-mözbányai magyar egyesület által most kiadott életrajzból* itt bemutatjuk, szabadságharcunk azon kimagasló szereplői közé tartozik, kiknek működése a történelem csak haláluk után méltányolja teljesen, mivel szerénységük életükben soha nem engedte, hogy sokat beszéljen róluk a világ.
Schulcz Bódognak a régi osztrák katonának és a szabadságharc fiatal vitézeinek ellentétes vegyülete oly nagyszerű alakot teremtett, a minőket Damjanichban, Aulichban, Leiningenben és Pölsenbergben ismertünk. A legszigorubb fegyelem mellett a haza szent ügyén csügött egész lelkevel.
Schulczban soha sem láttunk politikai katonát, hiú vezért vagy féltékeny vetélytársat; őt csak egy gondolat vezérelte és lelkesítette, és ez az ellenség féken tartása, a győzelem kivívása volt. Az ágyúk dörgésének irányá szerint vezette dandárját és karddal kezében hajtotta végre a harcziéren rövid, de lángeszű terveit.
Schulcz Bódog, kit katonái utóbb a véresen kiérdemelt Bátor elönnévvél tisztelték meg, Bars megyében, Körnöczbányán 1804 jan. 14-én született, oly családból, melynek korábbi tagjai többnyire katonák voltak. Édes atya, Schulcz Antal, szintén mérnökhari őrnagy volt az osztrák hadseregben, anyja Benkó Jozefa, Benkó Gáspár őrnagy leánya. A szülők eleinte a hivatalnoki pályára szánták; de a fiúnak ifjúkori hajlami győztek, és a katonavérből származott Schulcz Bódog 1824-ben, tehát alig húsz éves korában, katona lón. Mint hadapród lépett a 33. sz. ezredbe, melynek tulajdonosa a francia háborúkban híressé lett b. Bakonyi Imre volt, kit Napoleon, mint a régi hun harcosok jellemzete

alakját a pozsonyi békekötés után tábornokainak Schönbrunnban bemutatott. Bevett szokás szerint a magyar gyalog serezeket rendezen Olaszországban tartatván, Schulcz Bódog is oda került, hol nem sokára tiszt lett. 1829-ben a magyar testőrséghez kívánkozott, de ezéjét el nem érthette, mivel Bars megye arisztokratikus főispánja Schulcz helyett Gyürky Lászlót ajánlotta oda.

gróf nevét viselő ezred valamennyi zászlóaljai olasz földre tétettek át, és midőn 1848 márczius 18-án a forradalom Milanóban kitört, Schulcz sulyos fülbaja miatt már szabadságot kapta. — Mindamellett, mint önkéntes tiszt, ismét belépett századába, hol több alkalommal, nevezetesen Mareariánál, fényesen kitüntette magát. Utóbb hazatért, majd fülbaja gyógyítására Drezdába ment, honnan a szabadságharc hajnala hazájába visszazólitotta.

BÁTORI SCHULCZ BÓDOG 1848-91-KI HONVÉD EZREDES.

Schulczot, ki az osztrák hadseregéből mint főhadnagy lépett ki, a magyar kormány azonnal századosná léptette elő a 17-ik honvéd zászlóaljban, mely 1848 okt. 1-én Komáromba rendeltetett. Két héttel utóbb már Kassánál és Szikszónál harcolt Schlick ellen, s habár a magyar csapatok ott vereséget szenvedtek, Schulcz embereivel, mint a visszavonuló sereg utóvédé, vitézül helyt állott. Január 4-én Schulcz, ki ekkor már őrnagy volt, Kassánál Mészáros Lázár honvédelmi miniszter és főparancsnok nyilatkozata szerint a szerencsétlen csata végzetessé válható következményeit ritka erélyével és vakmerő bátorságával elhárította. Ha Schulcz Bódog őrnagy oly fényesen nem demonstrál Schlick ellen — írja Mészáros a kassai csatáról — a seregtüzérsége odavész és embereim két harmada hadi fogságba kerül.
Egy sovány közleményen kívül, mely akkoriban a hivatalos "Közöny"-ben látott napvilágot, e fényes hadi tettet csak Mészáros emlékirataiból tudta meg az utókor.
Mészáros Schulcz Bódogot még azon nyomban a csataterén dandárparancsnokká nevezte ki.
A fiatal dandárparancsnok Bodrog-Keresztúrnál s Erdőbényénél vitézül harcolt és ekkor történt, hogy a sereg, a bodrog-keresztúri véres ütközetben tanúsított hősi magaviselete emlékéül, Bátor melléknévvél tisztelte meg vezérét.

1841-ben Budára rendeltetett, mint ezrede pótartalékának parancsnoka; három évvel utóbb Dalmáciába, Pago szigetére, az ottani sóknak őrizetere küldetett, 1845-ben pedig Déván hadifogadó parancsnok lón. Az ekkor már Gyulay

* Bátor Schulcz Bódog. Életrajz. Irta Thaly István. Kiadta a "körnöczbányai magyar egyesület". Budapest 1891.